

ИНСТИТУЦИЈЕ

ШКОЛА ЗА ИНФОРМАТИКУ И БИБЛИОТЕКАРСТВО НА УНИВЕРЗИТЕТУ СЕВЕРНЕ КАРОЛИНЕ, ЧЕПЕЛ ХИЛ, САД

Даница Радовановић
Међународни стипендиста Програма JFDP¹
(Амерички савети)
Универзитет Северне Каролине, Чепел Хил, САД

Увод

Смештена у центру кампуса на Универзитету у Северној Каролини, Чепел Хил, Школа за информатику и библиотекарство (School of Information and Library Science - SILS) ужива углед због обезбеђивања високо квалитетних образовних и истраживачких могућности у динамичном, интердисциплинарном окружењу за стицање знања. Тренутно рангирана као број један у Америци (према извору U.S. News & World Report), SILS заслужено има водећу улогу у данашњем динамичном информационо-библиотечком окружењу.

Школа за информатику и библиотекарство има за циљ да унапређује библиотечко-информатичку професију и праксу, да припрема студенте за каријеру у области информатике и библиотекарства и да даје значајан допринос студијама из информатике. Факултетско особље остварује ове циљеве кроз предавања и саветовања, истраживањима и школским издаваштвом, као и услугама према школи, Универзитету, држави и професионалној заједници.

Историјски развој

Библиотечко образовање на Универзитету у Северној Каролини, Чепел Хил (UNC-CH) је започето ране 1904. године, када је др Луис Роунд Вилсон покренуо часове у летњој школи. Године 1929., по завршетку нове библиотечке зграде на UNC кампусу, Вилсон је написао чланак "Библиотека у савременом образовању". Школа за библиотекарство је отворена у Чепел

INSTITUTIONS

SCHOOL OF INFORMATION AND LIBRARY SCIENCE AT THE UNIVERSITY OF NORTH CAROLINA, CHAPEL HILL, USA

Danica Radovanovic,
International JFDP² Scholar (American Councils)
University of North Carolina,
Chapel Hill, USA

Introduction

Located in the heart of the beautiful UNC-Chapel Hill campus, the School of Information and Library Science (SILS) prides itself on providing high quality educational and research opportunities in a dynamic, interdisciplinary learning environment. Currently ranked as number one in the nation by U.S. News & World Report, SILS consistently takes a leadership role in today's ever-changing information and library science landscape.

The School of Information and Library Science seeks to advance the profession and practice of librarianship and information science, to prepare students for careers in the field of information and library science, and to make significant contributions to the study of information. Faculty members further these goals by teaching and advisory work, by research and scholarly publication, and by services to the school, the University, the state, and the professional community.

Historical Perspective

Library education really began at the University of North Carolina, Chapel Hill (UNC-CH) as early as 1904, when Dr. Louis Round Wilson began offering summer school classes. In 1929, just as the new library building was finished on the UNC campus, Wilson wrote an article on the "Library in Modern Education." The School of Library Science opened at Chapel Hill in the fall of

¹ JFDP - Програм за развој универзитетског наставног особља (Амерички савети)

² JFDP - Junior Faculty Development Program - Administered by the American Councils

Хил-у у јесен 1931. године, са одељењем од 37 студената и 5 чланова факултета, међу којима је био и др Вилсон.

Од свог оснивања 1795. године, Универзитет је постао један од националних водећих универзитета познат по својим либералним програмима из области уметности, образовања, стручних школа, специјализованих истраживања и програма јавних услуга.

Академска надмоћност је била заштитни знак школе још из времена њеног оснивања. Од својих почетака, пре више од 71 годину, школа је образовала више од 3.800 обучених информатичара и библиотекара.

Америчко библиотечко друштво (ALA - American Library Association) доделило је Школи за информатику и библиотекарство (SILS) на UNC-CH-у максималан акредитациони период од седам година за два стручна степена: магистеријум наука у библиотекарству и магистеријум наука у информатици. Магистарски програм за библиотекарство је узастопно добијао АЛА-ину акредитацију још од 1934. године, одмах по оснивању школе при UNC-Чапел Хил-у.

Школа и рангирање програма на националном нивоу

Школа за информатику и библиотекарство по скорашињем рангирању (2000) важи за прву у земљи (како пише у *U.S. News & World Report*) у својој области.

У свесци Националног магазина од 29. марта 1999. године објављено је да је SILS на првом месту заједно са Универзитетом Илиноис у Урбана-Шампејну. Програм на UNC-CH-у је 1996. године рангиран на другом месту у *U.S. News*-у у категорији најбољих библи-отечких програма.

Окружење SILS-а

Школа за информатику и библиотекарство (SILS) је лоцирана унутар угледног Универзитета који подржава и обогачује програме својим средствима. Универзитет је, такође, део истраживачког пројекта заједнице Триангл (у области која обухвата Chapel Hill-Durham-Raleigh), који укључује два друга већа истраживачка универзитета (Duke University и North Carolina State University) и истраживачке олакшице великог броја главних корпорација који су лоцирани недалеко од Research Triangle Park-а.

Постављен у централном делу кампуса, зграда Манинг Хол обухвата учионице, канцеларије, рачунарске лабораторије и Библиотеку

1931, with a class of 37 students and five faculty members, including Dr. Wilson.

Since its founding in 1795, the University has become one of the nation's leading universities, renowned for its liberal arts education, professional schools, specialized research, and public service programs.

Academic supremacy has been the trademark of the School from the time of its foundation. Since its beginning 71 years ago, the school has sent out more than 3,800 trained information specialists and librarians.

The School of Information and Library Science (SILS) at UNC-Chapel Hill has received the maximum accreditation period of seven years from the American Library Association (ALA) for its two professional degrees (master of science in library science and the master of science in information science). The school's library science (LS) master's degree program has been continuously accredited by the ALA since 1934, shortly after the school was founded at UNC-Chapel Hill.

School, Programs Rank Among Nation's Best

The School of Information and Library Science tied for first in the country in *U.S. News & World Report*'s most recent ranking (2000) of the top graduate schools in its field.

The national magazine's March 29, 1999, issue listed SILS in the top spot, tied with the University of Illinois at Urbana-Champaign. The UNC-Chapel Hill program was ranked number two in *U.S. News*' previous ranking of library science programs in 1996.

Setting

The School of Information and Library Science is located within a distinguished university and is supported by the University's resources, which enrich its programs. The University is also a part of the Research Triangle community, which includes two other major research universities (Duke University and North Carolina State University) and the research facilities of a number of major corporations located in nearby Research Triangle Park.

Located on the central campus quad, Manning Hall houses the classrooms, offices, computing laboratory and the library of the school. SILS shares

Школе. SILS дели зграду са истраживачким Институтом друштвених наука Ховард W. Odum (Institute for Research in Social Science), чија библиотека садржи машински читљиве податке и остале демографске датотеке које служе као истраживачки извор. У Манинг Холу се, такође, налазе просторије пројекта **ibiblio.org**, "јавне библиотеке", једне од највећих "колекција свих колекција" на Интернету. **Ibiblio**, сарадња Центра за јавни домен (Center for the Public Domain) и UNC-CH-а, је пројекат заштите слободне информације, укључујући софтвер, музику, литературу, уметност, историју, науку, политику и студије културе.

Студенти долазе из свих делова Сједињених држава и света да би постали део заједнице SILS-а. Талентовани индивидуалци доносе са собом перспективе освојене кроз различите културне средине, образовања и професионална искуства.

Све учионице у SILS-у су опремљене пројекторима за рачунаре и најмодернијим инструкторским радним станицама. SILS-а такође одржава бежичну мрежу (wireless network) са приступом по целој згради. Као део универзитетског библиотечког система, Библиотека SILS-а представља и промовише напредне електронске могућности и развијене збирке библиотечких материјала. Центар за информационе и технолошке ресурсе интегрише рачунарску лабораторију и део електронске учионице са опсежним библиотечким збиркама и сервисима.

Центар за информационе и технолошке ресурсе

Школа омогућава студентима најбоља рачунарска средства и електронске могућности на светском нивоу. Рачунарска лабораторија са 47 места, смештена у школском Центру за информационе и технолошке ресурсе у Манинг Хол-у, опремљена је најсавременијим хардвером и софтвером.

SILS поседује бежичне (мрежне) картице (wireless cards) – 55, које се могу позајмити уз лаптоп да би се приступило мрежи UNC-а. Студенти могу да позајме ову опрему и користе је изван лабораторије.

Мрежа

Сви десктоп рачунари у лабораторији и Школи су повезани са Ethernet мрежом одељења. Свака машина у мрежи има сопствену пуну дуплекс 100 MB Ethernet конекцију. Систем је такође веома погодан за рад у мрежи на нивоу мултимедија. SILS одржава бежичну мрежу

the building with the Howard W. Odum Institute for Research in Social Science, whose data library contains machine-readable census data and other demographic files and serves as a research resource. Manning Hall is also the home of **ibiblio.org**, "the public's library," one of the largest "collections of collections" on the Internet. **Ibiblio**, a collaboration of the Center for the Public Domain and UNC-Chapel Hill, is a conservancy of free information, including software, music, literature, art, history, science, politics and cultural studies.

Students come from across the nation and the world to be a part of the SILS community. These talented individuals bring perspectives gained through a diversity of cultural backgrounds and educational and professional experiences.

All SILS classrooms are equipped with computer projection and state-of-the-art instructor workstations. SILS also maintains a wireless network with access points throughout the building. As part of the university library system, the SILS Library features advanced electronic capabilities and an extensive collection of materials. The Information and Technology Resource Center integrates a computer lab and electronic classroom area with extensive library collections and services.

Information and Technology Resource Center

The school offers the best student computing facilities at any school of information and library science school in the world. The 47 seat computer lab, located in the school's Information Technology and Resource Center in Manning Hall, is equipped with state-of the art hardware and software.

SILS has a number of wireless cards (55) that may be borrowed to use with a laptop to access the UNC network. Students can borrow this equipment and more through the lab.

Network

All desktop computers in the lab and the school itself are connected to a departmental switched Ethernet network. Every machine on the network has its own dedicated full duplex 100MB Ethernet connection. The system is also especially well suited for multimedia networking. SILS maintains

(wireless network) са 8 Cisco приступних тачака кроз целу зграду. Све учионице, библиотека и фоаје зграде омогућавају 802.11b бежичну повезаност. Школска мрежа је повезана са оптичком мрежом кампуса UNC-а са преко 1000 Mb/sec пуног дуплекса гигабитне Ethernet конекције а затим са Интернетом преко 2.4 Gb/sec ATM везе. Универзитет је већ део пројекта Интернет2 и заједно са Иницијативом за умрежавање у Северној Каролини (North Carolina Networking Initiative), има позиционирану OC-12/622 Mb/sec ATM везу са Интернетом2.

Оперативни систем Unix

Поред PC рачунара и NT заступљених сервера, у Школи су доступне неколике машине које раде под Unix-ом. Примарна Unix машина у Школи зове се "Ruby", процесори су Sun Enterprise 450 који користе Соларис 7. Ruby је опремљен са три 300 Mhz UltraSparc процесора, 2 GB RAM-а и 180 GB на диску. Ruby је Unix машина опште намене доступна првенствено студентима SILS-а, факултету и особљу. Студенти користе Ruby за електронску пошту, Web сервисе и као платформу за развој апликационих софтвера. Свака машина има два Sparc III 750 Mhz процесора и 4GB RAM-а. Посебно су намењене студентима SILS-а и истраживању на факултету. Један сервер ради као сервер базе података за студентска истраживања. Други сервер је намењен за рачунарску обраду за факултет и студенте.

Осим система Ruby, Школа одржава и друга два система - Unix Sun Ultra I - за подршку истраживању претраживања информација и дигиталних библиотека; у просеку десет Linux кутија се користе да подрже курсеве у Unix систему администрације као и серверу база података. Свака мала група студената на курсу има сопствени Linux сервер.

Библиотека и лабораторија (ITRC) имају портове у које студенти могу да укључе своје лаптопове. Институт за истраживања у друштвеним наукама (IRSS) одржава статистичку рачунарску лабораторију у подруму зграде, и пројекат Ibiblio (ibiblio.org), један од светски најпопуларнијих Web сајтова, такође је лоциран у Манинг згради. Ibiblio у оквиру свог пројекта поседује богату и разноврсну збирку материјала.

Библиотека SILS-а

Библиотека SILS-а има пространу читалоницу која садржи референсу збирку, четири јавно доступна терминала, одељак са дечјим сликовницама, радне столове за 40 људи. Удобна

a wireless network with 8 Cisco Access Points located throughout the building. All classrooms, the library and the foyer of the building allow for 802.11b wireless connectivity. The school's network is connected to the UNC campus fiber network over a 1000Mb/sec full-duplex gigabit Ethernet connection and then to the Internet via a 2.4 Gb/sec ATM connection. The university is already part of the Internet2 project and the North Carolina Networking Initiative, and currently has in place a second OC-12/622 Mb/sec ATM connection to Internet2.

Unix

In addition to the desktop PCs and NT based file servers in the school, several Unix machines are available. The primary Unix machine in the school is "Ruby", a Sun Enterprise 450 that runs Solaris 7. Ruby is equipped with three 300Mhz UltraSparc processors, 2GB of RAM, and 180GB of disk. Ruby is the general purpose Unix machine available exclusively to SILS students, faculty, and staff. Students use Ruby for e-mail, Web services, and as a platform for applications development. Each machine has two Sparc III 750mhz processors and 4GB of RAM. Each machine is dedicated to student and faculty research exclusively for SILS. One server operates as a database server for student research. The second server is dedicated to computational processing for faculty and students.

In addition to Ruby, the school maintains two other Unix Sun Ultra I's support faculty research on information retrieval and digital libraries; and approximately ten Linux boxes are used to support courses in Unix Systems administration and Database Server administration. Each small group of students in the course has its own Linux server to manage.

The library and the lab (ITRC) have ports where students can plug their laptops in. The Institute for Research in the Social Sciences (IRSS) maintains a statistical computing laboratory in the basement of the building, and Ibiblio (ibiblio.org), one of the world's most popular Web sites, is located in Manning as well. Ibiblio houses a rich and diverse collection of materials.

SILS Library

The School of information and Library Science library has a spacious reading room containing the reference collection, four public access terminals, a children's picture book alcove,

седишта поспешују листање и разгледање нових књига и периодике које се налазе на полицама. Колекција од око 86,753 књига и преко 3,600 наслова часописа који покривају различите аспекте информатике и библиотекарства, доступна је на четири нивоа са граничним полицама. Библиотека такође поседује специјалне збирке савремених и историјских докумената, као и литературу за децу и одрасле.

Библиотека чува обимну колекцију писама, годишњих извештаја библиотека и информационих агенција, каталога издавача, рачунарских и софтверских добављача и билтена других програма из информатике и библиотекарства. Online и CD-ROM извори информација су доступни са јавних библиотечких терминала. Они обухватају Triangle Research Libraries Network (TRLN) online каталог, омогућавајући приступ библиотечким каталозима универзитета UNC-CH-a, N.C. State University, Duke University и North Carolina Central University, као и другим каталозима у Северној Каролини, светским онлајн каталозима, индексима и базама. CD-ROM извори укључују библиотечку литературу, LISA, Books in Print и Ulrich Serials Directory. Сарадња са Academic Affairs Library, и школском рачунарском лабораторијом обезбеђује приступ растућем спектру извора на Интернету.

Такође доступне су и главна универзитетска библиотека - Davis Library, Brauer Library (математика/физика), Wilson library за архивирање и посебне збирке, Студентска библиотека (Undergraduate Library), и остале катедарске и стручне библиотеке. Универзитетске библиотеке садрже више од 5,024,221 књига, 17,697,742 рукописа, 4,496,348 микрофилмова и преко 7,528 докумената са подацима. Остали формати који укључују мапе, фотографије, снимке, аудио визуелни материјал, чине једну од највећих истраживачких збирки у САД.

Актуелна истраживања

SILS обухвата и пројекат Interaction Design Laboratory (IDL), истраживачка 'средства' која се фокусирају на иницијативу у области интеракције човек-рачунар и кориснички оријентисаних информационих система. Под окриљем SILS-а такође су пројекат ibiblio.org, "Јавна Библиотека" – Web заснована архива слободног приступа софтверима, музици, литератури, уметности, историји, науци, политици и студијама културе. Некадашња MetaLab, ibiblio.org садржи разноврсну, обимну и стално растућу колекцију информација. The Plant Information Center (PIC)

and seating at tables for forty people. Comfortable seating is provided to permit browsing of the new book and periodical display shelves. A collection of more than 86,753 volumes and more than 3,600 journal titles on various aspects of information and library science is available on four adjacent stack levels. Holdings also include special collections of contemporary and historical materials in children's and young adult literature.

The library maintains extensive collections of newsletters, annual reports of libraries and information agencies, catalogs of publishers, computer and software suppliers, and bulletins of other information and library science programs. Online and CD-ROM sources are available from the library's public terminals. These include the Triangle Research Libraries Network (TRLN) online catalog, providing access to the library catalogs of UNC-Chapel Hill, N.C. State University, Duke University, and North Carolina Central University, as well as to other North Carolina and global online catalogs, indexes, and databases. CD-ROM sources include Library Literature, LISA, Books in Print, and Ulrich Serials Directory. Cooperation with the Academic Affairs Library, and the school's computer laboratory ensures access to a growing range of Internet and local information resources.

Also available are Davis Library (the main library), the Brauer Library (Math/Physics), the Wilson library for archives and special collections, the Undergraduate Library, and other departmental and professional libraries. The University libraries contain more than 5,024,221 bound volumes, 17,697,742 manuscripts, 4,496,348 microforms and more than 7,528 data files. Other formats include maps, photos, recordings, and audio-visual materials, constituting one of the major research collections in the United States.

Cutting-Edge Research

SILS is home to the Interaction Design Laboratory (IDL), a research facility focusing on initiatives in the areas of human-computer interaction and user-centered information systems design. SILS also houses ibiblio.org, "the Public's Library" - a Web-based conservancy of freely available software, music, literature, art, history, science, politics and cultural studies. Formerly MetaLab, ibiblio.org features a diverse, expansive and ever-growing collection of information. The Plant Information Center (PIC) works to make information about, and digital images of, botanical

ради на информацијама, дигиталним приказима ботаничких врста доступних деци у школама и истраживачима. Остале важне истраживачке области укључују претраживање и коришћење информација, сарадњу, биоинформатику, мета-податке и здравствену информатику.

Библиотека SILS-а је део Библиотечког система академских послова UNC-CH-а и њене колекције доступне су за употребу унутар Библиотеке свим заинтересованим особама. Да би позајмили материјале из збирке SILS-а, студенти UNC-CH, наставно особље и запослени морају да имају UNC Карту Један (UNC One Card). Та карта се може добити у One Card просторијама, који је смештен у приземљу UNC Продавнице за студенте. Студенти са NCSU, Duke University и NCCU могу да користе своје ИД картице, али прво морају да оду до Деска за издавање књига Давис Библиотеке да би били регистровани у си-стем. Осталим корисницима треба карта за изнај-мљивање која је доступна на Деску за издавање књига Давис Библиотеке.

Збирка Библиотеке SILS-а подржава потребе за подучавањем и истраживањем у информатици и библиотекарству за студенте и запослене у Школи. Школа нуди три звања: магистар информационих наука, магистар библиотекарства, и доктор наука информатике и библиотекарства. Она такође нуди сведочанство Напредне науке информатике и библиотекарства за полазнике који желе брже напредовање своје професионалне каријере у овим пољима.

Са све већом употребом информационе технологије, информатике и електронских ресурса у протеклим годинама, број корисника је веома порастао. Корисници библиотеке који не припадају SILS-у сада укључују не само библиотекарке из кампуса, већ и студенте, наставно особље и запослене на готово свим одсецима на кампусу. Онолико колико то ресурси и број особља дозвољавају, такође опслужују и широк распон корисника изван кампуса. У ове кориснике изван кампуса спадају други библиотекарски и специјалисти информатике из државе Северна Каролина, и све већи број оних из остатка САД, и из целог света.

Збирке

Универзитетске библиотеке на кампусу садрже преко пет милиона примерака књига. Главна библиотека је [Walter R. Davis Library](#). Студенти SILSа такође могу пожелети да користе материјале у [Brauer \(Math/Physics\) Library](#) која се налази Филипс Холу. По захтеву се могу добити мапе библиотека на кампусу.

specimens available to school children, researchers and others. Other important research areas include information seeking and use, collaboration, bioinformatics, metadata and health informatics.

The [School of Information and Library Science \(SILS\)](#) Library is part of the UNC-CH Academic Affairs Library System and its collections are available for use in the Library by all interested persons. To borrow materials from the SILS Collection, UNC-CH students, faculty and staff need a UNC One Card. The card is available from the One Card Office, which is located in the basement of UNC Student Stores. For more detailed information check their web site: <http://www.onecard.unc.edu/>. NCSU, Duke University, and NCCU students can use your own id cards, but first you must go to Davis Library Circulation Desk to be input into the system. Other patrons need a borrowers card available at the Davis Library Circulation Desk.

The SILS Library collection supports teaching and research needs in information and library science for students and faculty of the School. The School offers three degrees: a Master of Science in Information Science, a Master of Science in Library Science, and a Doctor of Philosophy in Information and Library Science. It also offers a Certificate of Advanced Study in Information and Library Science for practitioners who wish to enhance their professional career development in these fields.

As interest and use of electronic information technology and resources have grown in recent years our user population has greatly increased. Non-SILS users of our library now include not only campus librarians, but also students, faculty, and staff members from almost every department on campus. As our resources and staffing permit, we also serve a wide variety of off-campus users. These off-campus users include other librarians and information specialists from the state of North Carolina, and an increasing number from the rest of the United States, and around the world.

Collections

The [University Libraries](#) on campus contain over 5 million volumes. The main library is the [Walter R. Davis Library](#). SILS students will also probably wish to use materials in the [Brauer \(Math/Physics\) Library](#) located in Phillips Hall. Maps of the campus library system are available on request.

Библиотека SILS-а садржи преко 86.000 књига. Сваке године има приближно 1.200 серијских наслова.

Професионална збирка (по класификацији Конгресне библиотеке) састоји се од материјала из информатике и библиотекарства и сродних области. У збирку су укључени књиге, периодика, билтени, индекси на папиру и у CD формату, годишњи извештаји, школски каталози из области информатике и библиотекарства, вертикалне датотеке, и аудио-визуелни материјали.

Збирка за младе (према Dewey-евој децималној класификацији), створена да подржи курсеве из деље књижевности, школског библиотекарства и библиотекарства у јавним библиотекама, састоји се од Lake збирке (која није за издавање), прозе за младе, документарног штива за младе, историјских (који нису за издавање) као и аудио-визуелних материјала за младе. Ова збирка је оформљена да би подржала курсеве који се држе у Школи библиотекарства и информатике и у Школи образовања.

Базе података на Интернету и на CD-ROM-у доступне су на јавним терминалима библиотеке. У њих спадају [Triangle Research Libraries Network \(TRLN\)](#) конзорцијум кооперативног Интернет-каталога који омогућава приступ библиотечким каталозима [UNC-Chapel Hill](#), [Duke University](#), [North Carolina Central University](#), and [North Carolina State University](#). Такође је доступан NC Live, конзорцијска иницијатива која дозвољава NC библиотекама да послуже као капије ка богатом распону електронских ресурса, од којих су многи пуни текстови. У CD-изворе спадају *Library Literature*, *LISA*, *Books in Print* и *Ulrich's Serials Directory*. Сарадња са Библиотеком академских послова и Школском рачунарском лабораторијом омогућава приступ све већем распону извора са Интернета и локалних информатичких извора.

Преглед Библиотечког система UNC-а

Скоро 35 библиотека, смештених на бројним местима, подржавају академске и професионалне програме UNC-а. Библиотеке на кампусу имају преко 300 запосленог особља, и њихов укупни фонд прелази пет (5) милиона примерака, четири (4) милиона микро филмова, два (2) милиона штампаних владиних издања, 16

The SILS Library consists of over 86,000 volumes. There is approximately 1,200 serials titles every year.

The **professional collection** (Library of Congress classification) consists of materials in information and library science, and related fields. Books, periodicals, newsletters, indexes in paper and CD-Rom format, annual reports, information and library science schools catalogs, vertical file, and audio-visual materials are included in this collection.

The **juvenile collection** (Dewey Decimal classification), designed to support courses in children's literature, school librarianship, and children's librarianship in public libraries, consists of the Easy (non-circulating) collection, juvenile fiction, juvenile non-fiction, juvenile historical (non-circulating), and audio-visual materials. This collection is designed for support of courses taught in the School of Information and Library Science and in the School of Education.

Online Databases and Databases on CD-Rom are available from the library's public terminals. These include the [Triangle Research Libraries Network \(TRLN\)](#) consortium cooperative on-line catalog providing access to the library catalogs of [UNC-Chapel Hill](#), [Duke University](#), [North Carolina Central University](#), and [North Carolina State University](#). Also available is [NC Live](#), a consortial initiative allowing North Carolina libraries to serve as a gateway to a rich array of electronic resources, many of which are full-text. CD-ROM sources include *Library Literature*, *LISA*, *Books in Print*, and *Ulrich's Serials Directory*. Cooperation with the Academic Affairs Library and the School's Computer Laboratory ensure access to a growing range of Internet and local information resources.

Overview of the UNC Library System

Nearly three dozen libraries, located in over a score of sites, support the [University of North Carolina's academic and professional programs](#). Campus libraries have more than three hundred staff, and their combined holdings exceed 5,000,000 volumes, 4,000,000 microforms, 2,000,000 printed government publications, 16,000,000 manuscripts,

милиона рукописа, стотине хиљада аудио-визуелних средстава, мапа и фотографија, и хиљаде електронских наслова. У погледу разноврсности предмета, библиотеке кампуса покривају већину области лепих уметности, биомедицинских и физичких наука, хуманих наука, права и друштвених наука.

Универзитетску библиотеку, која је још позната и као Библиотека академских послова, чине [Walter Royal Davis Library](#), главна библиотека која претежно опслужује хумане и друштвене науке; the [Robert B. House Undergraduate Library](#) која укључује главне [reserve reading](#) материјале и [Media Resources Center](#); the [Louis Round Wilson Library](#), одељак за специјалне колекције који садржи Рукописе, Мапе, збирке Ретких књига, Збирку Северне Каролине и галерију; и више од десет подбиблиотека које покривају уметност, биологију, хемију, геолошке науке, информатику и библиотекарство, математику/физику, поморске науке, музику и планирање.

Библиотека здравствених наука, затим [Katherine R. Everett Law Library](#), и неколико независних библиотека, које укључују [Carolina Population Center Library](#), [Grant Source Library](#), [Highway Safety Research Center Library](#), [Odum Insitute Library](#), [Park Library of Journalism and Mass Communication](#), Occupational Information Library, and Sociology and Political Science Reading Rooms, употпуњују мрежу кампуса. У знак подршке мисији Универзитета да служи народу ове државе и нације, свака библиотека на кампусу је отворена за све кориснике.

hundreds of thousands of audiovisuals, maps and photographs, and thousands of electronic titles. In terms of subject scope, campus libraries cover most areas of the fine arts, biomedical and physical sciences, humanities, law, and social sciences.

The University Library, also known as the Academic Affairs Library, consists of the [Walter Royal Davis Library](#), the main library that principally serves the humanities and social sciences; the [Robert B. House Undergraduate Library](#) that includes the major [reserve reading](#) materials and the [Media Resources Center](#); the [Louis Round Wilson Library](#), a special collections facility that includes the [Manuscripts](#), [Maps](#), and [Rare Book collections](#), the [North Carolina collection](#) and [gallery](#); and nearly a dozen branch libraries covering [art](#), [biology](#), [chemistry](#), [geological sciences](#), [information and library science](#), [math/physics](#), [marine sciences](#), [music](#) and [planning](#).

The [Health Sciences Library](#), the [Kathrine R. Everett Law Library](#), and several independent libraries, including the [Carolina Population Center Library](#), [Grant Source Library](#), [Highway Safety Research Center Library](#), [Odum Insitute Library](#), [Park Library of Journalism and Mass Communication](#), Occupational Information Library, and Sociology and Political Science Reading Rooms, complete the campus network. In support of the [University's mission](#) of service to the people of the state and the nation, every campus library is open to all users.

Литература

Референце URL (URL references):

Библиотеке на Универзитету Северне Каролине, Чепел Хил (Libraries at the UNC-CH)

- <http://www.lib.unc.edu/libinfo/hours.html> Davis (Main Library)
- <http://www.lib.unc.edu/art/hours.html> Art Library (Sloane Library)
- <http://www.lib.unc.edu/biology> Biology (Couch Libraries)
- <http://www.cpc.unc.edu/services/infoserv> Carolina Population Center Library
- <http://www.lib.unc.edu/kenan> Chemistry Library (Kenan Library)
- <http://www.lib.unc.edu/geolib> Geological Sciences Library
- <http://research.unc.edu/grantsource/about.html> GrantSource Library
- <http://www.hsl.unc.edu/geninfo> Health Sciences Library
- <http://www.hsrb.unc.edu/publications/libraryinfo.htm> Highway Safety Research Center Library
- <http://ils.unc.edu/ils/library/schedule.html> Information & Library Science Library
- <http://www.ibiblio.org/journalism/parklocator.html#schedule> Journalism & Mass Communication Library (Park Library)

- http://library.law.unc.edu/about_the_law_library Law Library (Kathrine R. Everett Library)
- <http://www.lib.unc.edu/brauer> Math/Physics Library (Brauer Library)
- <http://www.lib.unc.edu/music/> Music Library, Odum Institute Data Library
- <http://www.lib.unc.edu/planning> Planning Library (Chapin)
- <http://www.lib.unc.edu/planning> School of Government Library
- <http://www.lib.unc.edu/house> Undergraduate Library (R.B. House Library)
- <http://www.lib.unc.edu/wilson> Wilson Library

Специјалне збирке (Special collections):

- <http://www.lib.unc.edu/reference/gis> GIS (Davis Library)
- <http://www.lib.unc.edu/libinfo> Government Information (Davis Library Reference)
- <http://www.lib.unc.edu/mss> Manuscripts Department (Wilson Library)
- <http://www.lib.unc.edu/maps> Maps Collection (Wilson Library)
- <http://www.lib.unc.edu/house> Media Resources Center (Undergraduate Library)
- <http://www.lib.unc.edu/libinfo> Microforms Collection (Davis Library)
- <http://www.lib.unc.edu/ncc/index.html> North Carolina Collection (Wilson Library)
- <http://www.lib.unc.edu/ncc/index.html> Photographic Archives
- <http://www.lib.unc.edu/preservation/ips.html> Imaging & Photographic Services
- <http://www.lib.unc.edu/rbc/> Rare Book Collection

ВЕСТИ

ПОСЕТА КОНГРЕСНОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Стипендиста програма за истраживање и развој младих талената и предавача у својој области (информатика и библиотекарство) на нивоу универзитета (Junior Faculty Development Programme) - Даница Радовановић, посетила је Конгресну библиотеку (Library of Congress) у Вашингтону, у периоду од 22-27. октобра 2003. године. Професионална посета, која је договорена између Универзитета у Северној Каролини (Chapel Hill) и Конгресне библиотеке, имала је за циљ упознавање стипендисте са организацијом рада ове велике библиотеке. Поред тога била је у прилици да се упозна и са пројектом ове библиотеке који се бави стратегијски плановима и дигитализацијом колекција. Пројекат "Digital Resources Management" за дигитализацију колекција ради очувања колекција и њиховог коришћења у будућности представио је г-дин George Coulbourne. Највећи део времена, колегиница Радовановић провела је у Европском одељењу Конгресне библиотеке где је имала разговоре са директором Одељења Dr. Van Oudenagen-ом и библиотекарком Јужно Словенских збирки, као и са гдином Предрагом Пајићем који јој је представио садашње пројекте на Одељењу. Људи из Одељења консултовали су колегиницу Радовановић у процени референсне Јужно Словенске збирке. Користећи своје знање из имплементације савремених информационих технологија за библиотечке електронске сервисе, Д. Радовановић је помогла и допринела овој Библиотеци у изради портала званичне веб презентације Конгресне библиотеке (Македонски веб портал) због чега је добила сертификат/признање од стране колега из Конгресне библиотеке.

Предраг Пајић, Конгресна библиотека, САД

БИБЛИОТЕКЕ

БИБЛИОТЕКА ДОМА КУЛТУРЕ

СТУДЕНТСКИ ГРАД:

специфичан модел високошколске библиотеке

Библиотека Дома културе *Студентски град* припада типу високошколских библиотека. Послужује у склопу Дома културе, установе културе која за становнике Студентског града организује различите културне, уметничке и забавне програме: књижевне вечери, трибине, научне форуме, пројекције филмова, позоришне представе, уметничке изложбе. Дом културе, такође, организује и различите образовне програме, попут школе глуме филмске режије или школе рачунара.

Библиотека је смештена у пространој згради, наменски изграђеној 1974. године према пројекту библиотека студентских кампуса у Сједињеним Америчким Државама. Има четири велике читаонице са 500 читалачких места и магацински простор у који је смештено преко 43 000 књига из свих области знања.

Годишње се у Библиотеку упише више од 2000 чланова, студената свих факултета универзитета у Београду. У време испитних рокова просторни капацитети Библиотеке су потпуно искоришћени: читаонице, које су отворене од 8 до 24 часа сваког дана сем недељом, попуњене су до последњег места. Профил корисника Библиотеке променио се последњих година: раније су корисници Библиотеке били само студенти који станују у Студентском граду, док је сада све већи број студената који живе на територији општине Нови Београд, па и у другим деловима града.

У фонду Библиотеке налазе се универзитетски уџбеници за све области знања, приручна литература и белетристика. За претраживање фонда корисницима су на располагању 3 лисна каталога – алфаветски, стручни и унакрсни. Библиотека израђује електронску базу података у MMARC-у. Донедавно, целокупни фонд био је смештен у магацину према *numerus currens*-у.

У складу са савременим трендовима у библиотекарству прошле године је најактуелнији део фонда смештен у слободном приступу у

једној од читаоница. Отворена је **Читаоница Е**, у којој је за сада изложен фонд из области економије, социологије, политике и менаџмента. У Читаоници Е налазиће се и део фонда који припада групи 3 УДК система (друштвене науке). Отварање прве специјализоване читаонице најавило је нови систем рада у Библиотеци.

Планирано је увођење слободног приступа грађи у све четири читаонице. На тај начин ће постепено највећи део фонда Библиотеке бити распоређен према стручним областима и доступан у слободном приступу. Изношење фонда у слободан приступ условљава стручне послове у Библиотеци: прегледају се књиге које припадају једној стручној области, процењује се њихова актуелност и доноси одлука о томе да ли да остану у магацину или да се сместе у слободан приступ, врши се стручна класификација према новим таблицама УДК система, израђују се записи за оне књиге које нису унете у базу, израђује се тезаурус за дату стручну област. Изношење у слободан приступ утиче и на креирање активније набавне политике – консултујући актуелне наставне програме и литературу за поједине наставне предмете, купују се нови уџбеници и приручници за стручне области које су тренутно у обради. Иако су последњих месеци превасходно набављане нове књиге из области економије, социологије и политике, поклањана је посебна пажња набавци пробраних наслова из других области знања, укључујући и актуелне бестселере.

Будући важни кораци за Библиотеку су увођење Интернета и програмског пакета COBISS у мрежу универзитетских библиотека, чиме ће се битно побољшати квалитет услуга које се пружају корисницима.

**Невена Томић, в.д. управника
Библиотека Дома културе Студентски град**

БИБЛИОТЕКА КАТЕДРЕ ЗА АНГЛИСТИКУ, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ

Оснивање Библиотеке Катедре за англистику се поклапа са оснивањем Катедре 1929. године, прво на Филозофском факултету, а затим и на Филолошком факултету по његовом издавању. Фонд Библиотеке се увећава куповином и поклоном. У Библиотеци је радило више

библиотекара и тренутно у њој раде један виши библиотекар, један библиотекар са положеним стручним испитом и један библиотекар-приправник, а помаже им, са непотпуним радним временом и један апсолвент са Катедре за библиотекарство и информатику.

Библиотека је сређена по Дјуијевој децималној класификацији, поседује два каталога: ауторско-насловни и предметни. Предметне одреднице су на енглеском језику и засноване су на предметним одредницама Конгресне библиотеке у Вашингтону. Лисни каталог се ажурира успорено због обимних обавеза библиотекара које се, пре свега, тичу циркулације и аутоматизоване каталогизације.

Данас библиотека располаже фондом од 33468 књига и 1460 годишта (7305 свезака) часописа. Фонд се превасходно састоји од књига на енглеском језику и покрива области из енглеског језика, енглеске и америчке књижевности, опште лингвистике и историје и теорије књижевности. Наравно, састоји се и од одређеног броја публикација из разних других области. Према подацима за школску 2002/2003. годину на Катедри за англистику је студирало 2083 студента. Поред студената и наставника са Катедре библиотеку користе наставници и студенти других катедри и семинара са Факултета, постдипломци, докторанти, професори основних и средњих школа који се спремају за полагање стручног испита и матуранти. Просечна дневна циркулација је 151,38 књига (дневни просек за два (2) летња месеца је 76,68 књига).

Од 1995. године библиотекари раде на аутоматизацији библиотеке и у овом процесу се користи програмски пакет PERGAM. Библиотека користи само један пентијум рачунар. До овог тренутка библиотекари су урадили 5214 записа монографија и инвентарисали 6515 књига. Компјутерски је обрађено 79 наслова часописа (1460 годишта, односно 7305 свезака).

Главни проблеми у библиотеци су недовољан број библиотекара, мало новца за набавку књига и часописа, мањак простора за смештај фонда и слаба техничка опремљеност.

**Бојана Поповић, виши библиотекар
Библиотека Катедре за англистику**

ПУБЛИКАЦИЈЕ

МЕНАЦМЕНТ У БИБЛИОТЕКАМА - НОВ ПРИСТУП ОРГАНИЗОВАЊУ И УПРАВЉАЊУ

(Др Гордана Стокић-Симончић, др Жељко Вучковић: Менаџмент у библиотекама, Београд, 2003, 157 стр.)

Последњих неколико година, упркос бројним тешкоћама и сталном недостатку средстава за развој и унапређење библиотека и библиотечко-информационе делатности, сведоци смо све веће и разноврсније издавачке делатности из ове области. После првих монографија о већим библиотекама, сада се ове могу бројити на десетине, завичајних тематских библиографија и библиографија завичајне периодике, публиковања каталога старих и ретких књига у фондовима одређених библиотека, приручника, речника и неколико добрих, информативних листова и билтена - све у издању самих библиотека, уз обилну помоћ донатора - неколико издавачких кућа почеле су са објављивањем литературе из области библиотекарства и информатике. И овогодишњи резултати, и протекли, јесењи Сајам књига у Београду, и више мањих широм земље, изложили су, између других, један број наслова из библиотекарства и информатике, што буди наду за године које долазе, за пројекте који су у току. Нагомилано искуство, стручна анализа, компаративне студије и повезивање са другим научним областима, са којима су бар делови процеса и технологија компатибилни, омогућавају да нам библиотекари и други аутори из библиотека саопште, објасне и приближе нове технологије, нове правце развоја које доносе информациони системи и нова филозофија повезивања у глобалну мрежу.

Један од наслова из савремене продукције је књига „Менаџмент у библиотекама”, самостално издање аутора др Гордане Стокић-Симончић, доцента на Катедри за библиотекарство и информатику на Филолошком факултету у Београду и др Жељка Вучковића, доцента на Факултету за менаџмент у Новом Саду.

Ради се о књизи два врсна библиотекара, практичара, предавача и истраживача, који су већ раније својим радовима и иступањима на међународним скуповима, скренули пажњу на

себе. Њихови теоријски првенци изазвали су заслужено интересовање и признање, а бављење актуелним питањима теорије и праксе библиотекарства и информатике отвара им широке могућности за унапређење струке. Једно од питања које им је заједничко, и које већ годинама прате, јесте *менаџмент*, као наука и пракса, могућности његовог увођења у библиотеке, претпоставке и услови, предности и недостаци и коначно - оспособљеност: кадровска, техничка и финансијска за његову примену у нашим библиотекама.

Истичући значај менаџмента као једне од кључних полуга друштвеног и привредног раста најразвијенијих земаља света, аутори подвучају да у времену које карактеришу брзе промене у свим областима, и библиотеке морају да се суоче са организовањем и управљањем на нови начин, како би одговориле изазовима информатичког друштва и сачувале своје место у светском информационом простору.

Књига „Менаџмент у библиотекама”, прве ове врсте код нас, јесте покушај да се кроз осам есеја, који са различитих аспеката осветљавају феномен савременог менаџмента, укаже на његове почетке уопште, у библиотекама посебно, да се представи његов развој и значај, објасни његова сврсисходност и улога у библиотекама, да се истакну предности систематског приступа управљању у времену знања и информација, чији су најбогатији и најсигурнији *кормилари* управо библиотеке и библиотекарски и информатичари.

Уместо увода аутори се обраћају читаоцима сугестивним текстом: *Време је за менаџмент*, који, када га прочитате, више звучи као позив на акцију, на заједничко деловање, него на објашњење зашто и како је настала ова књига.

Наводећи неопходност озбиљних реформских захвата у приступу, организовању и управљању библиотекама они, у старом библиотекарском маниру, износе узроке неоправданог кашњења за увођење менаџмента у нашој земљи. И ту су у праву када се ради о менаџменту уопште, али када се говори о библиотекама мислим да греше. То, уосталом, потврђује богата стручна литература, претежно америчких теоретичара, који су прве резултате саопштили почетком деведесетих година, иако су наговештаји о менаџменту у библиотекама присутни у бројним радовима још од средине седамдесетих година прошлог века. „Култура: менаџмент,

анимација, маркетинг” др Милене Драгићевић Шешић и др Бранимира Стојковића, издата 1994. године, била је за библиотекаре тек весник, али не и приручник за акцију. И два кратка семинара одржана 1997. године у организацији Заједнице библиотека Србије и, касније, Библиотекарског друштва Србије на тему менаџмента у библиотекама нису оставили дубљег трага, јер су били више информативни, без одговарајућих проучених параметара за деловање и примену, о чему одлучују, ипак, најодговорније библиотечке институције и одговарајућа министарства која финансирају овакве пројекте.

Сваки од осам есеја: *Библиотекарство и менаџмент: могућа паралела, Гутенбергово завештање: мисија књиге и библиотека у ери електронике, Процес планирања у библиотекама, Менаџмент и савремена типологија библиотека, Евалуација, стандардизација и квалитет библиотечких услуга, Маркетиншка стратегија јавних библиотека, Развој људских ресурса у библиотекама, За кога је одело од листера: професионалци и управљачи у библиотекама* - и свих осам заједно - на својствен начин истичу, позивају, предлажу и објашњавају значај примене менаџмента у библиотекама, означавајући га као предуслов за реформу организације рада, планирања, развоја, професионализације и побољшања друштвеног статуса библиотекарa.

Од првог прилога *Библиотекарство и менаџмент: могућа паралела*, који анализира сличности у развоју библиотекарства и менаџмента као научних дисциплина, уз навођење преломних догађаја у друштву, привреди и науци, аутори наводе низ дефиниција којима су, бројни теоретичари, од краја 18. века све до наших дана, покушавали да одреде менаџмент. Први пут имамо прилику да, пратећи четири дефиниције менаџмента као дисциплине, савремених теоретичара попут Данкана и Ансофа из 1975, Рена и Војча из 1984, Стонера, Фримена и Ђилберта из 1995. и Весне Милићевић из 2001. године, јасно сагледамо оне активности на планирању, организовању, вођењу и контроли, које се остварују кроз рад са људима и помоћу ресурса библиотеке - што су основни принципи почетног менаџмента у библиотекама.

У есеју *Гутенбергово завештање: мисија књиге и библиотека у ери електронике* даље се, кроз хронолошки след од настанка и стварања света књиге до електронских медија и будућности библиотека, потврђује неопходност систематског,

научног, не произвољног, приступа организацији, развоју и управљању библиотекама, како би оне у информационој ери, не само преживеле него и доживеле нову ренесансу као „... динамична интелектуална и социјална снага хуманог процеса”. Чињеница да су се и библиотеке нашле на раскрсници глобалних процеса: формирање светских информационих мрежа и транснационалних корпорација за производњу и дистрибуцију информација и тежња за суверенитетом држава у информатичкој области, не сме да доведе у питање њихов опстанак. Више него икада раније друштву постају важне релације какве су библиотека и општедоступност знања, библиотека и национално културно наслеђе, библиотека и независни информациони ресурси, библиотека и објективност информација. Прихватајући нове технологије и принципе организовања и управљања, постепено се укључујући у светски информациони простор, библиотеке у исто време морају остати и институције националне културе и националних вредности.

Развијајући основну идеју др Гордана Стокић-Симончић и др Жељко Вучковић дају једну могућу дефиницију менаџмента у библиотекама који, према њима, „обухвата низ међусобно повезаних континуираних активности на планирању, организовању, вођењу и контроли, који се остварују кроз рад са људима и помоћу ресурса библиотеке, а усмерене су на остваривање њене мисије у савременом свету”. Они наглашавају да процес планирања и спровођење краткорочних и дугорочних планских одлука представља почетну фазу менаџмента у библиотекама; да организовање подразумева осмишљавање и имплементацију одговарајуће радне структуре за извршавање задатака библиотеке; да вођење обухвата управљање људским ресурсима библиотеке, са посебним нагласком на феномене лидерства, професионализације и радне мотивације у библиотечно-информационој делатности, док је, контрола квалитета и услуга завршни процес менаџмента, који укључује мерење резултата рада и корективне акције на њиховом побољшању.

Избор, редослед и садржај следећих есеја истакао је основне процесе примене менаџмента, наглашавајући процес планирања у односу на мисију и визију библиотеке, пословну политику и планске одлуке, програме и пројекте који служе за решавање конкретних задатака. Анализом великог броја савремених дела о менаџменту, пре свега америчких стручњака, јер су њихови

резултати најбољи, аутори образлажу даље фазе планирања, прецизног израчунавања трошкова, прихода, расхода и других економских категорија везаних за буџет, односно материјална средства за рад библиотека.

Такође, с правом се задржавају на питањима организације, радним задацима, на јединицама и одељењима у библиотекама, имајући у виду да се због увођења нових технологија, релативно лаког услуживања свих корисника и све бржег увођења менаџмента, полако бришу типолошке разлике међу библиотекама, односно, поједностављује UNESCO-ва класификација библиотека.

Посебну пажњу др Стокић-Симончић и др Вучковић посвећују питањима евалуације, стандардизације и квалитета библиотечких услуга, сматрајући их битним за успостављање система квалитета, за управљање радом и развојем библиотека и делом пословне стратегије и филозофије назване Покрет за квалитет. У том смислу они наводе и шест критеријумских концепата на основу којих се могу вршити истраживања, према предлогу познатих америчких библиотекара. Исто тако, аутори не запостављају ни улогу маркетиншке стратегије јавних библиотека. Они истичу да најранији кораци у промоцији, популарисању и продаји књига код нас, у виду пренумерације, продаје преко путујућих трговаца, књижевни каталози, књижевне полемике, датирају од краја 18. века, о чему је врло инспиративно писала проф. др Александра Вранеш, 1999. године.

Једно од значајнијих поглавља ове књиге посвећена је људским ресурсима у библиотекама. Ако појемо од констатације да библиотеке одувек чине књиге и људи, публикације и информације, библиотекари и корисници, сложићемо се да добар стручни кадар даје снагу и животност библиотекама, док нестручан, незаинтересован кадар слаби њихову енергију и развојне могућности. Ефикасан програм развоја људских ресурса у библиотекама претпоставља одабир и ангажовање одговарајућег особља, њихово распоређивање на адекватна радна места према систематизацији послова, обезбеђивање одговарајућих зарада, квалитетних услова за рад и примену система за праћење и мерење радног доприноса, као и подстицање перманентног стручног усвршавања и напредовања. Они такође истичу да је, према искуствима развијених, унапређивање људских ресурса сталан,

непрекидан систематски процес, који охрабрује особље библиотеке да развија и усваја нова знања и вештине. Међутим, концепт перманентног образовања не би смео да замени важност формалног библиотекарског образовања, нарочито на високошколском нивоу, будући да је оно кључна претпоставка за успостављање стручног ауторитета и професионализације библиотекарства. У турбулентном свету промена, сматрају др Гордана Стокић-Симончић и др Жељко Вучковић, будућност припада онима који су спремни да стално уче. Они библиотекари и руководиоци библиотека који сматрају да су већ довољно научили, осведочиће се да су спремни за живот у свету који више не постоји.

И на крају, иако аутори наглашавају да књига „Менаџмент у библиотекама”, она ће свакако бити радо и често читана. Јер, ово је књига која својим садржајем и редоследом есеја, постепено уводи читаоца и корисника у материју менаџмента у библиотекама, припрема библиотекаре да на једноставан и „безболан” начин прихвате новину, која је, у библиотекама и библиотечкој делатности, због саме природе посла, увек дочекивана са опрезом.

Иако књига није уџбеник, чини се да је за библиотекаре ово права књига у право време, штиво које ће се користити пре него што се приступи систематској примени процеса менаџмента у библиотекама. Богата литература и индекси пружају додатне могућности за даље проучавање и лакше сналажење у овој материји.

Проф. др Десанка Стаматовић
Филолошки факултет
Универзитета у Београду

У ТРАГАЊУ ЗА НОВОМ ПАРАДИГМОМ ЈАВНЕ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ

**(Жељко Вучковић: *ЈАВНЕ БИБЛИОТЕКЕ И
 ЈАВНО ЗНАЊЕ*, Нови Сад, 2003, 180 стр.)**

Као ретко коју дисциплину, библиотекарство чини сложени систем међусобно испреплетених знања, појмова, идеја и практичних захтева, због чега свака озбиљна студија која се њиме бави нужно мора да му приђе из угла више различитих наука, па чак и метода. Мултидисциплинарност у приступу која на први поглед представља тешкоћу, испоставиће се као велика предност, јер ова комплексна дисциплина има ту

срећу да се управо захваљујући томе може сасвим добро прилагођавати времену, и тако постојати у континуитету кроз различите епохе, увек се богатећи и развијајући преко нових научних достигнућа, али и чувајући своје елементарно језгро, коме ни најсофистицираније технологије очигледно не могу много да науде, односно - књигу. Отуда није чудо да у својој студији у којој теоријски испитује и вреднује савремене тенденције у вези са јавним народним библиотекама у свету и код нас, др Жељко Вучковић управо инсистира на тези да нова комуникациона технологија јесте шанса за библиотечку професију, али и могућност да се изнова превреднује традиционални модел тзв. "пасивног библиотекарства"

С тим у вези он разматра четири могућа сценарија савременог јавног библиотекарства од којих је онај конзервативни - заснован на традиционалним идејама библиотекарства као "храма заљубљеника књиге", док је њему супротан онај песимистички - по коме библиотека губи у надметању са Интернетом, који предвиђа крај библиотека, барем какве су данас, са књигама на полицама и пасионираним корисницима. Трећи тип или сценарио, чини спој старог и новог - комбинацију технолошког напретка и традиционалних модела, иако је то и даље пасиван тип библиотеке. Коначно, четврти сценарио предвиђа активан преображај библиотеке у културне и информационе центре локалне заједнице.

Очигледно је да је аутору најближи четврти сценарио, а који логично проистиче из ставова неколицине најзначајнијих теоретичара библиотекарства, пре свега Џозефа Нитецког и Џесија Шире, које Вучковић критички елаборира у свом раду.

Нитецки библиотекарство посматра као тродимензионалну дисциплину која се простире на искуственој, инструменталној равни (библиотечке операције у вези са књигама), на контекстуалној (која се односи на предметну садржину библиотечких збирки и њихову употребу) и на концептуалној равни која се односи на њену друштвену функцију (потреба у распрострањавању знања и информација). Међутим, Вучковић томе додаје и онтолошку раван, тј. свакодневне библиотечке процедуре на којима се заснивају претходна одређења. Онтологија претпоставља опремљеност библиотека, срећеност, организованост - тј. библиографски метод кога

чини јединство предметног и формалног приступа библиотечкој грађи и садржини.

Са своје стране, Џеси Шир нуди теоријско заснивање јавних народних библиотека као социјалног субјекта сматрајући да теоријске претпоставке библиотекарства треба да се заснивају на проучавању и тумачењу процеса у којима су библиографски системи тако структурирани да одговарају могућностима и потребама корисника у њиховим трагањима за знањем. Задатак библиотекара је да управља знањем, а на библиотекарство се гледа као на неку врсту *социјалне епистемологије* (теорије о методама и темељу људског знања у оквиру друштва и културе). Ова теоријска дисциплина истовремено има и своју практичну димензију. Библиотекарство је наиме, изузетно значајно у комуникативном ланцу, јер је као превасходно сазнајни систем део свеобухватног процеса сазнања. Вучковић међутим, критикује Широу функционални приступ, тј. схватање друштва као хармоничног организма у ком сваки појединац или установа обављају неку позитивну функцију која доприноси одржавању друштвеног поретка.

У временима модерне и постмодерне, јавна библиотека се нашла пред таласом промена које су последица развоја нових технологија, а које траже преиспитивање традиционалног начина рада, процедура и вредности. Очигледно је да су идеје Џ. Шира о библиотекарству као социјалној епистемологији доста блиске аутору, мада је свестан да је проблем модерне парадигме између осталог и у томе што нема "целовиту теорију интерсубјективности и комуникације". Но с друге стране, она има "универзалистичке и еманципаторске" захтеве, хуманистичке тежње, јер је то парадигма комуникационе рационалности унутар које јавна библиотека има важност и значај, као градитељ и као покретач јавног мишљења, чак као носилац критичког духа. Постмодерна, међутим, истиче једну специфичну парадигму којој "ни прошлост ни будућност нису посебно занимљиви ни важни: само садашњост са својим активностима, уместо било какве рефлексije, са релативизмом уместо било каквог апсолута, са плурализмом уместо било какве заједничке или опште прихватљиве истине." (122)

Увиђајући да знање и информације господаре планетом и да у ствари, ми већ живимо нови светски информациони поредак, Вучковић одређује јавне библиотеке као друштвене установе чија је мисија стварање демократских

институција јавног знања, које се међутим, налазе под ударом технолошких, економских, друштвених и културних промена које тај поредак доноси. Оно што аутора у томе посебно интересује и што се стално провлачи преко страница ове студиозно писане и веома занимљиве књиге, јесу промене које у последњим деценијама доживљава библиотекарство као дисциплина, и у томе разуме се, библиотека као установа од значаја за културу сваке цивилизоване друштвене заједнице.

Ера електронике бременита је различитим технолошким, социокултурним и психолошким феноменима које доноси свеопшта информатизација. Информатичко друштво је отворено, динамичко, пуно ризика и шанси, иако још увек тражи властити идентитет. Институције информатичког друштва, па у томе и библиотеке, убрзано развијају нове технологије, учећи истовремено како да их најбоље користе. Суштинска промена коју доноси нова епоха огледа се у чињеници да су савремене библиотеке од храмова читања постале динамичне инфраструктурне институције информатичке епохе.

Кратко речено, основна идеја аутора ове студије могла би се сажети у потребу да се савремена јавна народна библиотека схвати као комбинација нове и старе парадигме, што подразумева да се библиотеке морају преобразити од пасивних складишта документованог људског знања и искуства у живе, динамичке информационе центре. Традиционална парадигма библиотекарства се мења ка савременој парадигми *електронских и виртуелних* библиотека, задржавајући оно што је најоптималније из оба модела. Нова парадигма којој се тежи, тврди аутор, јесте изазов, али и шанса за даљу друштвену афирмацију и професионализацију библиотечког позива.

Иако има критички став према оптимистичким визијама и прогнозама о отвореном и свима доступном систему свих врста информација, аутор је свестан да је информација "извор моћи и да је њихов проток у светским оквирима често условљен стратешким, политичким и економским интересима" (146).

Ипак, Вучковић се опредељује за преовлађујуће схватање о благодети информатичке технологије за развој и значај библиотека посебно кад је реч о њиховој друштвеној мисији. Предуслов за то је свест о неопходности промене

за нову еру електронике и у томе потрага за новим обрасцем њихове делатности. Пре свега, није реч о промени делатности, већ само о примени нове технологије која ће у сваком погледу олакшати рад и допринети развоју. Циљ, сврха и мисија како класичних, тако и најновијих електронских или чак виртуелних библиотека је иста: *задовољити различите културне потребе људи што је потпуније и боље могуће*. Такође, већ постојећи фондови и збирке само ће се рационалније попунити или боље рећи, допуњавати међусобно. Аутор такође наглашава да су континуитет и вредност књижевне културе исувише важни у традицији савремене цивилизације да би се тек тако могли занемарити или чак заборавити. Књига је, каже он, "симбол отвореног слободног стваралаштва", па према томе, нове технологије, или ново информатичко друштво, нити хоће нити може да укине традиционалне облике међуљудске комуникације, каква је књига пре свих.

Имајући у виду различите врсте препрека, од економских до културолошких, правних и технолошких, аутор наглашава проблем опште доступности електронских ресурса, у чему се и огледа активна улога савремених јавних библиотека. Поставља се понекад и питање ефикасности рада са новим технологијама, у чему и даље незаменљиву улогу као посредник има управо библиотекар - он је и "навигатор, и организатор и саветник", али и контролор чији се опсег знања и делатности нужно шири, добијајући истовремено и на важности. То нас доводи до следећег битног питања о професионалној образованости библиотекара, а које се односи на савлађивање нових вештина и знања које ће повећати и усавршити њихову компетенцију.

Помало је међутим, претерано очекивати да библиотекари од људи који су до скоро услуживали и сервисирали бројне потребе својих корисника, одједном постану усмеривачи свеколиког знања, пројектанти и контролори система, који ослушкују културу око себе и одмах проналазе праве одговоре на још непостављена питања, предвиђајући унапред промене или нове смернице у култури. Таквих и сличних претеривања о важности дисциплине и професије има заиста много, нарочито од стране аутора који долазе из високо развијеног света, који мисле да брзе технолошке промене значе истовремено и једнако брзу промену свести код људи. Технологија је једно, а културни континуитет, па у томе и вековна традиција нешто сасвим друго,

што нити може нити треба нити мора да се брзо мења, још мање прекида или одбацује.

Отуда и закључак аутора да није спорно хоће ли библиотеке преживети изазове електронског доба, већ како ће на најбољи начин "испољавати своју мисију у динамичном свету високих информационих и комуникационих технологија." (154). Коначно, и сам аутор је свестан да је мисија јавних народних библиотека усмерена пре свега на аутономног и самосвесног корисника, у чему је и превасходни разлог њиховог постојања. Информациона технологија која омогућава неслућени развој ипак је само средство, док је циљ увек људски прогрес. Па ипак, пуна демократизација јавног знања које се очекује од тог развоја отежана је проблемима који проистичу из снажних технолошких и социјалних промена, економске и културне глобализације, социјалне нестабилности, раста перманентног образовања, и сл. И поред свега, очигледно је да сврха јавне народне библиотеке остаје иста и у информатичком друштву: то је подршка демократској организацији друштва кроз могућност јавне доступности знању. Јер без слободног приступа информацијама, каже аутор, нема демократског друштва.

У последњем делу своје књиге, Ж. Вучковић се осврће и на ситуацију у Србији уочавајући бројне слабости у библиотекарству које су биле последице прихватања друштвеног модела самоуправљања који је годинама кочио развој јавних библиотека, као уосталом и свих других друштвених институција, остављајући неразграђене критеријуме за операционализацију и аутоматизацију модела. Међународни принципи и типологије нису се прихватили, већ само специфични југословенски модел друштвене организације (самоуправа). У новије време актуелан је међутим, пројект *Виртуелна библиотека Србије*, тј, електронски каталог, чији је задатак координисана изградња и развој библиотечког информационог система заснованог на јединственој информационој технологији. Тиме би се коначно остварио "коперникански обрт" од традиционалног пасивног модела јавне народне библиотеке до активне, ангажоване установе која постаје културно информационо средиште локалне заједнице.

Иако је библиотекарство превасходно практична, прагматична дисциплина, окренута корисницима, аутор показује да је могуће поставити и извесна филозофска начела која ће

помоћи да се одговори на поједина онтолошка, аксиолошка, па чак и етичка питања: шта је библиотека и која је њена мисија и место у оквиру других друштвених установа савременог света. Ова књига добрим делом пружа одговор на та питања.

Проф. др Јасна Јанићијевић
Филолошки факултет
Универзитета у Београду

МАГИСТАРСКА ТЕЗА – приказ
Владимир Мијић:
XML едитор за опис UNIMARC формата

Магистарска теза Владимира Мијића припада научној области Информатика, ужа научна област Информациони системи. Написана је на српском језику (ћирилица), садржи 6 поглавља, 170 страна Б5 формата, са 21 литерарним цитатом из предметне области, 64 слике и 4 прилога. На почетку текста дата је насловна страна, предговор и садржај на 8 страна а на крају текста дата је биографија и кључна документацијска информација на укупно 6 страна. Теза је одбрањена на Природно-математичком факултету у Новом Саду 8. јула 2003. године доступна је у електронској форми на сајту дигиталне библиотеке универзитета у Новом Саду (<http://diglib.ns.ac.yu>).

Циљ тезе је да се моделира и имплементира XML едитор за UNIMARC формат. За остварење овог циља било је потребно претходно урадити моделирање UNIMARC формата у XML Schema језику, као и имплементацију објектног модела за XML Schema шему, заједно са библиотеком класа помоћу које би се вршила интерпретација овог модела. Реализација ових задатака описана је у следећим поглављима:

1. Увод
2. XML шема за опис UNIMARC формата
3. Интерпретација XML шеме
4. Моделирање XML едитора за опис UNIMARC формата
5. Имплементација XML едитора за опис UNIMARC формата
6. Закључак

У *уводном поглављу* је дат кратак осврт на примену XML технологије и њену интеграцију у

библиотечке информационе системе. Затим су наведене основне карактеристике XML едитора опште намене, приказани су и репрезентативни едитори за обраду библиографске грађе. На крају овог поглавља дата је анализа постојећих едитора и описан предлог спецификације специјализованог XML едитора за подршку библиотечким стандардима.

Моделирање UNIMARC формата помоћу XML Schema језика описано је у *другом поглављу*. Уочени су сви концепти UNIMARC формата и дат предлог за њихово моделирање. Комлетан листинг XML шеме за UNIMARC формат доступан је у електронској форми.

Затим су у *трећем поглављу* проучене могућности тренутно доступног софтверског пакета Multi Schema Validator за репрезентацију XML Schema шеме објектним моделом у програмском језику Java. Постојећа верзија овог софтверског пакета нуди објектни модел шеме који није прилагођен за интерпретирање из апликације. Зато је у овом у поглављу описано моделирање и имплементација специјализованог објектног модела шеме као и библиотека класа помоћу којих се тај модел интерпретира и користи.

У *четвртном поглављу* дата је спецификација и описано моделирање XML едитора за опис UNIMARC формата у UML нотацији. Основна идеја је да едитор у току рада консултује XML шему која представља имплементирани модел стандарда за опис библиографских записа UNIMARC формат.

У *петом поглављу* описана је имплементација едитора у програмском језику Java. Резултат употребе (едитовање, валидација и меморисање) едитора је XML докуменат који садржи све потребне описе структурних концепата стандарда. У имплементацију едитора је укључен посебно реализован метод интернационализације заснован такође на XML ресурсним датотекама.

У *шестом поглављу* је дат закључак о значају и доприносу тезе, као и предлог за даља истраживања и интеграцију резултата тезе у информациони систем дигиталне библиотеке.

Главни научни допринос кандидата је следећи:

1. У складу са спецификацијом едитора развијен је објектни модел за шема

документе, који је њихова меморијска репрезентација. Проучене су карактеристике и могућности постојећих сродних решења доступних преко Интернета. У оквиру тезе је имплементиран специјализован објектни модел шеме као и библиотека класа помоћу којих се тај модел интерпретира и користи. Добијени објектни модел за XML шему представља главни научни допринос тезе.

2. Моделирање софтверског система самог едитора реализовано је помоћу UML-а, а имплементација система урађена је у Java окружењу. Детаљано је описана графичка компонента навигационог стабла која се намеће као универзално решење за приказ хијерархијских структура података, какви су и XML документи. Описани су алгоритми интерпретације и валидације XML докумената као илустративни примери рада са предложеним објектним моделом шеме. Поред тога, дат је предлог имплементације вишејезичког корисничког интерфејса (локализације) у Java окружењу, реализован у потпуности преко XML технологије.

Едитор имплементиран у овој тези представља својеврсни образац по чијем узору може да се имплементира и едитор за записе, а објектни модел шеме и библиотека класа које га интерпретирају могу да се искористе и за друге апликације које треба да су у свом раду “свесне” објектног модела шеме.

Мр Милена Матић
УБСМ

СКУПОВИ

Десета међународна конференција “Крим 2003: Библиотеке и удружења у свету промена – нове технологије и нови облици сарадње”, Судак, Аутономна република Крим, Украјина, 7-15 јуна 2003

Јубиларна, десета конференција “Крим 2003” потврдила је своју репутацију једног од најзначајнијих међународних форума у домену савремене информатике и библиотекарства. Као и претходних година, конференција се одвијала под покровитељством Међународне федерације би-

блиотечких удружења (ИФЛА). Број учесника ове конференције је растао из године у годину, да би 2003. године досегао 1700 учесника из 40 земаља са 500 пријављених радова. За десет година у кримском форуму учествовало је 9386 представника из 52 земље са 3616 објављених радова. Конференцију је пратила традиционална изложба издавачке продукције и нових информационих услуга. На изложби су биле запажене презентације Међународног удружења корисника и кретатора електронских библиотека и нових информационих технологија (раније Удружење корисника програма ИСИС/ЦДС), као и Међународног библиотекарског, информатичког и аналитичког центра. Рад ових међународних удружења има за циљ унапређивање међународне сарадње у области аутоматизованог библиотекарства које постаје једна од основних делатности информационог друштва. Ту су скоро неизоставно били представљени и популарни сервиси савременог Интернет издаваштва : Овид, Проквест, Екслибрис и др. Поред тога, изложба је омогућила многим руским онлајн сервисима да се представе међународној јавности. Полазећи од става да је библиотека катализатор потражње књижне и електронске издавачке продукције, организатор се потрудио да на око 60 штандова представи сву разноликост савременог издаваштва.

Основна тема овогодишње конференције била је “Библиотека и доступност информација у савременом свету : електронски ресурси науке, културе и образовања”. Акценат је постављен на проблематику системске и мрежне интеграције информационих и библиотечких ресурса и улогу Интернета у трансформацији библиотечно-информационих услуга. Такође, поред главних тема које су разматране у оквиру 18 секција, 15 семинара, 9 “округлих столова” и 11 презентација, одржано је и заседање Друге међународне конференције о правним информацијама и демократији. Том приликом је представљен Други источно-европски семинар Секције за правне информације и званичне публикације ИФЛА-е који се бавио доступношћу правних информација најширем кругу могућих корисника. Заседањем ове секције председавао је господин Френсис Кирквуд, представник сталног комитета Секције правних информација и званичних публикација ИФЛА-е, руководиоца рефералне службе Библиотеке Парламента Канаде. Конференцију, поред осталог, карактерише и присуство високих државних представника. У раду кримске конференције су

учествовали и министар културе Русије Михаил Швидкој и министар културе Украјине Јуриј Богуцкиј, као и њихови бројни сарадници.

Улога информација у животу савременог друштва, брзи развој информационих технологија и средстава за пренос података, условили су потребу за промишљањем нових приступа проблемима везаним за изградњу и чување информационих ресурса, њихове носиоце и начине доступа. И овогодишња, јубиларна конференција, као и претходне, била је првенствено посвећена стању и перспективама развоја нових информационих, рачунарских и Интернет технологија у библиотечкој пракси, и сарадњи између библиотека, музеја, научних, образовних, издавачких организација. Интересовање учесника су посебно привукли проблеми и перспективе трговине издавачким производима.

Главне теме конференције “Крим 2003” биле су :

- глобална информациона инфраструктура и међубиблиотечка сарадња у информационом друштву;
- формирање и чување фондова;
- онлајн технологије, компактни дискови, електронска издања и Интернет у библиотекама;
- електронске библиотеке и електронски ресурси;
- аутоматизовани библиотечки системи и информационе технологије;
- информациона подршка образовних процеса и информационо друштво;
- корпоративни библиотечко-информациони системи и корпоративне технологије;
- информационо-лингвистичка подршка библиотечко-информационих система; библиографски формати, метаподаци, стандарди и протоколи за размену података;
- библиотечки радници, професија и образовање; развој образовних технологија у епохи информационог друштва;
- библиотеке, музеји и архиви у јединственом простору информација и уметности
- етика и безбедност електронске информације;
- еколошка информација и улога библиотека у еколошком образовању становништва;
- правна информација; званичне публикације;
- руковођење и организација библиотека, библиотечких и других професионалних удружења;

- медицински информациони ресурси и системи;
- деца, компјутери и Интернет, проблеми школских библиотека.

Већ годинама ова конференција посвећује изузетну пажњу проблемима образовања библиотечких кадрова. Тако је у оквиру конференције и ове године радила школа ИРБИС која је током петодневног курса представила могућности програма ИРБИС који је за потребе аутоматизовања библиотека израдила Државна научно-техничка библиотека Русије (ГПНТБ) из Москве. Овај програм се оснива на УНЕСКО-овом формату ИСИС/ЦДС, и данас га за аутоматизацију рада библиотека користи више држава бившег СССР-а (Казахстан, Киргистан, Украјина и др.). Подаци о програму ИРБИС могу се наћи на сајту Државне научно-техничке библиотеке www.gpntb.ru. Програм обуке је, поред неизоставних тема аутоматизације библиотечких процеса и класификационих система, обухватао и правне основе информационе делатности. Искрено, било је велико задовољство видети ћирилични интерфејс програма који у целости обухвата све аспекте административног и библиотечког пословања.

Главни организатор конференције "Крим 2003" је Државна научно-техничка библиотека Русије (Москва). Поред главног организатора свој допринос организацији конференције дали су: Министарство културе РФ, Министарство културе и уметности Украјине, Министарство културе Аутономне републике Крим (Симферопол, Крим), Међународно удружење корисника и креатора електронских библиотека и нових информационих технологија (Москва), Међународни библиотечки, информациони и аналитички центар (Вашингтон, САД), Фонд Сорос, Сверуска државна библиотека иностране литературе “М.И. Рудомино” (Москва), Национална библиотека Украјине “В.И. Вернадски” (Кијев), Научно-техничка библиотека Националног техничког универзитета Украјине (Кијев), Научна библиотека Националног универзитета "Кијево-Могиљанска Академија" (Кијев), Московски државни универзитет културе и уметности (Москва) и друге научне и образовне организације.

Захваљујући покровитељству Организационог комитета Конференције, Србија је по први пут ове године имала свог представника. Уједно, потписница ових редова била је и први учесник

Конференције "Крим" са простора бивше Југославије. Срдачност пријема и изузетна настојања организатора да се оствари моје учешће на Конференцији, потврдили су спремност и заинтересованост организатора Конференције за укључивање представника из наше земље у њене будуће активности. Рад под насловом "Глобална библиотека и њене периферије" изложен је на Отвореном семинару Секције за информационе технологије ИФЛА-е која је ове године била насловљена "Библиотека и електронска, научна и техничка информација". Председавајући ове секције био је господин Матс Линдквист, председник сталног комитета секције "Информационе технологије" ИФЛА-е, секретар одељења ИФЛА-е (6. одсек) за управљање и технологију, директор економске библиотеке Универзитета Гетеборга, Гетеборг, Шведска.

По речима професора др Јакова Шрајберга, руководиоца катедре информационих технологија и електронских библиотека МГУКИ и председника организационог комитета конференције, кримски форум је и катализатор и реализатор идеја. Надам се да су горе наведене чињенице довољно убедљив разлог да се на конференцију "Крим" гледа као на професионални скуп на коме у будућим годинама треба неизоставно присуствовати.

**Мр Тања Остојић, виши библиотекар
Одељење за информисање
Народна Скупштина Републике Србије**

НАУЧНИ СУП ИНТЕЛЕКТУАЛНА СЛОБОДА И САВРЕМЕНЕ БИБЛИОТЕКЕ

Све веће интересовање за проблематику интелектуалних слобода у библиотекама конкретизовано је на међународном нивоу оснивањем IFLA-ине Канцеларије за слободу приступа информацијама и слободу изражавања 1997. године. Од 25. до 27. септембра 2003. године, библиотечки посленици у Србији имали су прилике да ову важну тему покрену на домаћем терену, као домаћини међународног научног скупа под називом *Интелектуална слобода и савремене библиотеке*.

Под покровитељством Министарства за културу Републике Србије и Универзитета у Београду, организатори Скупа били су Филолошки факултет у Београду, Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске,

Библиотека Српске академије наука и уметности, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” и Библиотека града Београда, док је организационим одбором председавала проф. др Александра Вранеш.

Дводневни радни део Скупа одвијао се у Народној библиотеци Србије кроз преподневне и поподневне пленарне седнице, а тематски је обухватио: дефинисање интелектуалних слобода у библиотекама, проблематику слободе приступа знању/информацијама и ризике које она собом носи, друштвену одговорност библиотека у изградњи слободног демократског цивилног окружења, улогу етичког кодекса библиотекара, феномене цензуре и аутоцензуре, као и доступности информација за кориснике са специјалним потребама.

Тридесеттри учесника Скупа, библиотекар, званичника међународних библиотекарских асоцијација, професора универзитета, наставника, директора библиотека, уредника стручних гласила, из Пољске, Бугарске, Румуније, Хрватске, Мађарске, Немачке, Данске, Велике Британије, Сирије, Јапана, Индије, Сједињених Америчких Држава, Србије и Црне Горе, били су у прилици да размене како теоретска становишта, тако и практична искуства која се тичу интелектуалних слобода у библиотекама. Уз једнодушну сагласност да библиотеке, као институције културе и образовања, морају постати природно станиште интелектуалних слобода, велики квалитет Скупа представљала је различитост приступа проблематици. Она је проистекла из различитости средина које су учесници представљали, њиховог образовног и стручног профила, али и из њихове старосне структуре. Зато се са великим нестрпљењем може очекивати најављени зборник радова са овог научног скупа.

Радни део Скупа употпуњен је, прве вечери, организованим ноћним обиласком Београда туристичким бродом, а друге заједничком вечером у Скадарлији. Последњи дан службеног боравка у Србији, учесници Скупа провели су у Новом Саду, у Библиотеци Матице српске, а потом у посетама Сремским Карловцима и фрушкогорском манастиру Гргегег.

Међународни скуп *Интелектуална слобода и савремене библиотеке* представља и у организационом и у садржинском смислу, важан искорак из савремене библиотечке праксе у Србији. Да пре нешто више од две године нисмо у Београду имали Скуп библиотекара балканских земаља, такође на иницијативу и у организацији

др Александре Вранеш, готово би се могло рећи да представља преседан у времену када посете страних предавача сустижу једна другу и стављају домаће библиотекарe више у улогу посматрача и слушаца, него у улогу активних учесника. Насупрот томе, конференције, симпозијуми и стручни скупови других врста у свету представљају, с разлога развоја струке, редовну активност великих библиотека и библиотекарских удружења. Утисак је да две наше највеће библиотеке нису умеле да искористе у промотивне сврхе ни чињеницу да је актуелни министар културе Србије, господин Бранислав Лечић, отворио ову манифестацију ни чињеницу да су им високи гости из иностранства боравили у самој кући. Изостало је присуство новинара, као и леп обичај да госта, који вам је први пут у кући проведете кроз њу, настојећи да се као домаћин представите, а да од свог госта начините пријатеља. Да не помињемо чињеницу да је тих дана раскопан и кишом расквашен светосавски плато, на коме се налази наша национална библиотека, пружао идеалан повод да се страним гостима објасни природа радова који се на њему изводе и испричају неке од најлепших наших прича: она о Светом Сави и она о 200-тој годишњици модерне српске државе.

Проф. др Гордана Стокић - Симончић
Катедра за библиотекарство и информатику
Филолошки факултет у Београду

**ВИРТУЕЛНА БИБЛИОТЕКА:
 ДЕМОКРАТСКИ ПРИСТУП
 ИНФОРМАЦИЈАМА**
28. - 31. јул, 2003. Констанца, Румунија

Међународна конференција "Виртуелна библиотека: демократски приступ информацијама" одржана је у Констанци, Румунија, од 28. јула до 1. августа 2003. године, под окриљем Министарства за културу и вера Румуније, а у организацији овог министарства и Програма за библиотечке и информационе науке Државног универзитета у Вејну (Детроит, САД). Главни спонзори Конференције, која је одржана у Библиотеци округа Констанце, биле су ове две институције, али и неколико других из округа који носи име овог познатог туристичког али и индустријског града на обали Црног мора.

У раду конференције учествовали су, поред референата, око 80 учесника, већином

библиотекара из високошколских библиотека из десетак румунских универзитета, информационих стручњака и предавача и студената на катедрама за библиотекарство, као и библиотекара из јавних и школских библиотека Румуније и Молдавије. Иницијатор и носилац пројекта ове конференције била је др Хермина Ангелеску, такође професор на Државном универзитету у Вејну.

Главни циљ Конференције био је размена информација учесника кроз дискусију о ширем контексту дигиталних библиотека и њиховом утицају на традиционалне услуге библиотека, током које су разматране следеће теме: 1. утицај нових технологија на библиотечке услуге, 2. дигитализација информација, 3. организација, приступ и заштита информација у електронском формату, 4. штампане и електронске библиотечке збирке, 5. базе података, 6. ауторско право и интелектуална својина у електронском окружењу, 7. интеракција библиотекара/корисника/рачунара, 8. узајамно коришћење ресурса и пројекти сарадње, и др.

У преподневним и поподневним сесијама током Конференције, уз симултано превођење на румунски и енглески језик, (како реферата тако и дискусија поводом њих) референти из Америке, Србије и Црне Горе и исто толико из Румуније изложили су своје реферате *:

1. **Др Роберт С. Мартин: Сарадња и промена: архиви, библиотеке и музеји у САД** (Cooperation an exchange: archives, libraries, and museums in USA -- Dr. Robert S. Martin, Director, Institute of Museum and Library Services Washington, D.C.:)
2. **Др Гордон Б. Невил: Развој дигиталних библиотека** (Emergence of Digital Libraries -- Dr. Gordon B. Neavill, Associate Professor, Library and Information Science Program, Wayne State University, Detroit, Michigan)
3. **Др Хермина Г. Б. Ангелеску: Дигиталне информације: заштита и приступ** (Digital Information: Preservation and Access -- Dr. Hermina G.B. Anghelescu, Assistant Professor, Library and Information Science Program, Wayne State University, Detroit, Michigan)
4. **Џудит Ц. Филд: Дигиталне информационе услуге: посвећеност до последњег даха** (Digital Reference Service: The Killer Application? -- Judith J. Field, Lecturer, Library and Information Science Program, Wayne State University, Detroit, Michigan)

5. **Мери Ен Шебл: Дигиталне библиотеке: оно што нам треба или извор збуњујућих задатака?** (Digital Libraries: Just What We Need or Confusing Quagmire -- Mary Ann Sheble, Director, Library Systems, Oakland Community College, Oakland County, Michigan)

6. **Др Доина Банциу: Национални истраживачки, развојни и иновациони програм "Информационо друштво - ИНФОСОК": пројекти за библиотеке** (The Information Society INFOSOC: National Research, Development, and Innovation Program: Projects for Libraries -- Dr. Doina Banciu, Director, National Institute for Research and Development in Informatics, Bucharest)

7. **Др Барбара С. Мартин: Образовање библиотекара одељења за млађи узраст у јавним библиотекама** (Education for Librarians Working in Youth Departments of Public Libraries -- Dr. Barbara Stein Martin, Professor, School of Library and Information Sciences, North Texas University, Denton, Texas)

8. **Мр Милена Матић: Контекст дигиталних библиотека: концептуализација за сарадњу** (Digital Library Context: Conceptualization for Cooperation -- Mr. Milena Matic, Head of the Development Department, University Library „Svetozar Markovic,” Belgrade, Serbia and Montenegro)

9. **Др Дан Матеи: Онлајн каталог као (неортодоксна) мапа топика: Пројекат Паници** (The Online Catalog as an (Unorthodox) Topic Map: The Panizzi Project -- Dan Matei, Director, Institute of Cultural Memory, Bucharest)

10. **Ливиу Дедиу: Нове рубрике у Web презентацији Библиотеке округа Галати** (New features of the "V. A. Urechia" Galati County Library website -- Liviu Dediu, Assistant Director, "V. A. Urechia" Galati County Library, Galati)

11. **Криста Филип: Ка румунској дигиталној библиотеци на европске теме** (Towards a Romanian Digital Library on European Topics -- Crista Filip, Reference Librarian, Information Center of the European Commission in Romania, Bucharest)

12. **Дан Маринеску: TinRead: Софтвер за дигиталне библиотеке** (TinRead: Software for Digital Libraries -- Dan Marinescu, Director, IME Romania, Bucharest)

13. **Стефан Абур: Виртуелна библиотека у Румунији** (Biblioteca Virtuala a Romaniei-Softwin - Stefan Abur, Softwin, Bucharest)

**Мр Милена Матић
УБСМ**

** Организатор Конференције, проф. Хермина Ангелеску, као и пет првих горе наведених предавача, дали су свој пристанак да преводи њихових излагања на српском језику буду објављени у часопису ИНФОТЕКА. Редакциони одбор захваљује.*

**ДЕВЕТА СКУПШТИНА ЗАЈЕДНИЦЕ
БИБЛИОТЕКА УНИВЕРЗИТЕТА У СРБИЈИ
10. - 11. октобар, НБС, Београд**

Девета Скупштина Заједнице библиотека универзитета у Србији одржана је 10. октобра 2003. године у Народној библиотеци Србије. Први део је био посвећен раду скупштине у протеклој години као и предлозима за даљи рад, а по следећем дневном реду:

1. Извештај о раду између две скупштине – (М. Матић),
2. Пројекат Темпус: подршка мрежи високошколских библиотека и ВБС - (С. Филипи Матутиновић),
3. Управљање библиотекаским удружењима и Заједница - (С. Филипи Матутиновић)
4. Информација о раду КОБСОН-а – (Нада Поповић),
5. Извештај о финансијском пословању Заједнице у 2002.г. – (Г. Петровић),
6. Предлог за учлањење Заједнице у ЛИБЕР – (С. Филипи Матутиновић),
7. Предлог за објављивање периодичног билтена Заједнице – (С. Филипи Матутиновић),
8. Програм Стручног скупа – (М. Матић).

Председница Заједнице проф. др Мирка Зоговић је отворила 9. скупштину Заједнице библиотека универзитета у Србији и предложила да се формира Радно представништво у које су потом изабрани: др сци. мед. Силвија Бркић (Медицински факултет, Нови Сад), мр Милена Матић (секретар Заједнице из Универзитетске библиотеке "Светозар Марковић", Београд) и др Жељко Вучковић (Библиотека Матице српске, Нови Сад). У Комисију за закључке ушли: мр

Горан Петровић (Економски факултет, Крагујевац), Гордана Вилотић (Филозофски факултет, Нови Сад) и др Жељко Вучковић (Библиотека Матице српске, Нови Сад).

Председница Скупштине се захвалила Народној библиотеци Србије која је била домаћин овог скупа, а госте је у име Народне библиотеке Србије поздравио г-дон Бранислав Станковић, заменик директора Народне библиотеке Србије.

Секретар Заједнице мр Милена Матић је присутне обавестила о раду Заједнице између две скупштине и најновијим активностима, а учесницима је подељен радни материјал који је садржао: програм рада, сажетке излагања, резиме извештаја о раду између две скупштине и анкету у вези са скупштинским радом и стручним скупом.

Др Стела Филипи – Матутиновић је обавестила учеснике скупштине о пројекту Темпус, реализованим активностима у првој години пројекта и плановима за наредни период. Извештаји о стручним посетама се могу наћи у часопису ИНФОТЕКА број 1/2003. У оквиру овог пројекта су три информациона стручњака из универзитета у Мидлсексу у Народној библиотеци Србије одржала дводневну радионицу под називом "Развој библиотека у Великој Британији" на коју су биле позване све библиотеке универзитета у Србији. Учесницима је представљен узајамни електронски каталог који повезује највеће библиотеке у Србији, а Народна библиотека Србије је носилац овог пројекта (Виртуелне библиотеке Србије). Приоритет прикључивања овом каталогу имају према пројекту ТЕМПУС универзитетске и факултетске библиотеке.

Др Стела Филипи – Матутиновић је присутнима представила најновија достигнућа и стратегије у управљању библиотекарским удружењима која своју улогу представљања библиотечке професије треба да промене у улогу заступника пред властима идеје слободног приступа информацијама и њиховог слободног протока.

Нада Поповић из Центра за научне информације и рефералну делатност Народне библиотеке Србије обавестила је учеснике о раду КоБСОН-а, новој web страници овог Конзорцијума, набавци и претплати на стране базе и часописе у папирној форми, као и о увођењу чланарине која би покривала трошкове обуке за приступ и коришћење нових сервиса.

Мр Горан Петровић, председник Надзорне комисије Заједнице је поднео извештај о финансијском пословању Заједнице у 2002.

години и обавестио учеснике о предлогу Извршног одбора да се повећа чланарина Заједнице (2,5 хиљаде динара за факултете који имају до пет библиотека и 3,5 хиљаде динара за факултете са преко 5 библиотека у саставу). Предлог је усвојен.

Др Стела Филипи – Матутиновић је предложила да се Заједница учлани у ЛИБЕР (The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) и донета је одлука да се то учини 2004. године. Такође је, као потпредседник Заједнице образложила предлог о покретању информативног билтена Заједнице, којим би се пажња јавности скренула на Заједницу и делатност високошколских библиотека. У припреми билтена био би ангажован професионални новинар који би на начин јавних гласила извештавао о активностима Заједнице и библиотека чланица посебно. Одлука је прихваћена и изабран је уређивачки одбор од три члана: др Стела Филипи - Матутиновић (Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд), проф. др Мирка Зоговић (Филолошки факултет, Београд) и др сци. мед. Силвија Бркић (Медицински факултет, Нови Сад).

Стручни део скупа је одржан у 2 дела – 10. октобра поподне и 11. октобра преподне према предвиђеном програму. Први део скупа је имао тему: **РАД У СИСТЕМУ УЗАЈАМНЕ КАТАЛОГИЗАЦИЈЕ**. Изложено је девет реферата:

1. Весна Стевановић, Народна библиотека Србије, Београд
СИСТЕМ УЗАЈАМНЕ КАТАЛОГИЗАЦИЈЕ У СРБИЈИ

2. Новка Шокица, Библиотека Матице српске, Нови Сад
ПРЕТРАЖИВАЊЕ УЗАЈАМНОГ КАТАЛОГА COBISS/OPAC

3. Бранка Ногић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд
УЗАЈАМНА КАТАЛОГИЗАЦИЈА У СРБИЈИ

4. Светлана Јанчић, Народна библиотека Србије, Београд
РЕДАКЦИЈА БАЗЕ ПОДАТАКА УЗАЈАМНОГ КАТАЛОГА

5. Бранислава Грбић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд
САДРЖИНСКА ОБРАДА У СИСТЕМУ COBISS

6. Милан Видаковић, проф. др Зора Коњовић, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду
ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА ЦЕНТРАЛНОГ КАТАЛОГА ЗА ЛОКАЛНЕ БАЗЕ БИБЛИОТЕЧКИХ ЗАПИСА

7. Проф. др Душан Сурла, Природно-математички факултет, **проф. др Зора Коњовић, мр Бранко Милосављевић, Горан Сладић, Звездан Протић, Срђан Комазец, Душан Окановић,** Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду
ПРИКАЗ РЕАЛИЗАЦИЈЕ МРЕЖНЕ ДИГИТАЛНЕ БИБЛИОТЕКЕ ДОКТОРСКИХ, МАГИСТАРСКИХ И ДИПЛОМСКИХ РАДОВА

8. Мр Бранко Милосављевић, Факултет техничких наука, **проф. др Зора Коњовић,** Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду
ПРЕТРАЖИВАЊЕ МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ ИНФОРМАЦИЈА У СИСТЕМУ ДИГИТАЛНИХ БИБЛИОТЕКА МАГИСТАРСКИХ И ДОКТОРСКИХ РАДОВА

9. Мирослав Зарић, Факултет техничких наука, **проф. др Душан Сурла,** Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОТОКОЛА ЗА ПРИКУПЉАЊЕ МЕТАПОДАТАКА У МРЕЖИ ДИГИТАЛНИХ БИБЛИОТЕКА ТЕЗА И ДИСЕРТАЦИЈА

По завршетку рада Скупштине Заједнице библиотека универзитета у Србији Комисија за закључке је оценила рад Скупштине, истакла закључке и сачинила записе за најважније одлуке:

1. Одлучено је да се покрене периодични БИЛТЕН да би се мисија Заједнице и њени пројекти афирмисали у јавности;

2. Чланице Заједнице су упознате са системом узајамне каталогизације COBISS који је основа за аутоматизацију пословања високошколских библиотека у Србији и реализацију пројекта Виртуелна библиотека Србије;

3. Пројекат Мрежна дигитална библиотека дисертација, магистарских и дипломских радова који реализује тим стручњака са Универзитета у Новом Саду доприноси да ови научни радови путем Интернета буду доступни корисницима широм света.

Првог дана Стручног скупа присуствовало је око 110 учесника из целе Србије, а били су и представници: Народне и Универзитетске библиотеке из Бања Луке (мр Жељка Комљенић), Министарства културе (Вања Марковић) и дневног листа Данас (Милица Јовановић).

На другом делу скупа, одржаном наредног дана, 11. октобра, представљен је РАД **69. КОНФЕ-РЕНЦИЈЕ ИФЛА-е**, а аутори презентација, којих је било укупно девет, су били информатори и библиотекари Универзитетске библиотеке "Светозар Марковић" и Народне библиотеке Србије:

1. Александра Поповић:
ОБРАЗОВАЊЕ КОРИСНИКА

2. Мр Александра Павловић:
ПОЗАЈМИЦА И ИСПОРУКА ДОКУМЕНТА: ВЕЗА СА КАТАЛОГИЗАЦИЈОМ

3. Мр Весна Жупан:
МАРКЕТИНГ И МЕНАџМЕНТ У БИБЛИОТЕКАМА

4. Марија Вранић:
АУТОРСКО ПРАВО У БИБЛИОТЕКАРСТВУ

5. Софија Којевић:
ПОРТАЛИ У СВЕТУ И ЊИХОВО КОРИШЋЕЊЕ

6. Вера Петровић:
НАЦИОНАЛНА БИБЛИОГРАФИЈА НА ИНТЕРНЕТУ

7. Вукосава Лалић:
САВРЕМЕНЕ БИБЛИОТЕКЕ: САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ

8. Весна Ињац:
УКЉУЧЕЊЕ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ У ПРОЈЕКАТ ИНТЕРНАЦИОНАЛНА ДЕЧЈА ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА

9. Др Стела Филипи Матутиновић:
ЗАКЉУЧЦИ СА ИФЛА-е, Берлин, август 2003.

Након презентација приказан је филм: **БИБЛИОТЕКЕ ИЛИНОИСА (САД) И МИДЛСЕКС УНИВЕРЗИТЕТА (В. Британија)** који су коментарисале: проф. др Гордана Стокић – Симончић (Филолошки факултет, Београд – Катедра за библиотекарство и информатику) и Софија Којевић (Универзитетска библиотека "Светозар Марковић").

Марија Калапиш
УБСМ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ**Комисије за маркетинг ЗБУС-а
септембар 2002. - септембар 2003. г.****Београд**

Комисија за маркетинг Заједнице библиотека универзитета у Србији (ЗБУС-а) у Београду радила је, према договору са члановима Комисије у другим градовима Србије, у складу са смерницама усвојеним на Скупштини ЗБУС-а септембра 2002. г. Упућени су дописи свим факултетима Универзитета у Београду у којима су, ради учвршћивања везе са библиотечко-информационим стручњацима, затражене електронске адресе професора, наставника и сарадника које до тада Комисија није прикупила, нити су биле одштампане у последњем прегледу предавања Универзитета у Београду. Том акцијом прикупљене су адресе за десет факултета у Београду. По једну електронску адресу за службени контакт оставила су три факултета.

На ове адресе са Београдског универзитета упућено је низ електронских порука у вези са могућностима претраживања електронских часописа, Виртуелне библиотеке Србије и база података **The Economist Intelligence Unit**, као и информације о упису и раду у Универзитетској библиотеци "Светозар Марковић", а у циљу популаризације пружања библиотечко-информационих услуга.

Крагујевац

Универзитетска библиотека у Крагујевцу је до сада прикупила податке о професорима, наставницима и сарадницима са пет факултета. До сада су факултети у Крагујевцу обавештени о функционисању Виртуелне библиотеке Србије писменим путем (као и преко сајта Универзитетске библиотеке у Крагујевцу који је на Web адреси www.ubkg.edu.yu).

Ниш

Чланови Комисије за маркетинг из Универзитетске библиотеке "Никола Тесла" у Нишу су скоро у целости прикупили електронске адресе наставника и сарадника Универзитета у Нишу што је, за сада, око 10 факултета али и други показују добру вољу за сарадњу. (Виртуелној библиотеци Србије може се приступити и са сајта УБ у Нишу чија је Web адреса www.ni.ac.yu).

Нови Сад

Универзитет у Новом Саду чине 13 факултета лоцираних у четири кампуса (Нови Сад, Суботица, Зрењанин и Сомбор). Академској мрежи у Новом Саду припадају и четири научна института. Податке је доставило 10 факултета, а три факултета нису. Три института су доставила податке, а један није.

На пословима Комисије за маркетинг у овим градовима радили су мр Весна Жупан у својству председника и Светлана Николић као заменик, обе из Универзитетске библиотеке "Светозар Марковић" у Београду, Александар Дучић из Универзитетске библиотеке у Крагујевцу, Јелена Глишић из Универзитетске библиотеке "Никола Тесла" у Нишу и Гордана Вилотић из Библиотеке Филозофског факултета у Новом Саду.

План рада Комисије за маркетинг у наредном периоду

Комисија за маркетинг је почела свој рад према иницијативи да се прикупљене електронске адресе наставника и сарадника универзитета из академских центара у земљи користе првенствено ради обавештавања о расположивим базама података, електронским часописима и другим информатичким услугама које се пружају у библиотекама, као и о новинама и променама које могу бити од интереса корисницима информационих услуга. Овакве активности се оцењују корисним свуда где није били извора информација у задовољавајућој мери или је дошло до промена у начину њиховог коришћења како се и код нас десило са појавом електронских часописа. Позитивне последице коришћења електронских адреса у сврхе обавештавања јесу и успешнији пласман библиотечких услуга, искоришћеност информатичких капацитета у библиотекама и унапређење научно-истраживачког рада уопште.

Комисија за маркетинг Заједнице библиотека универзитета у Србији ће, у наредној години, ставити акценат на неколико видова активности.

Прво, наставиће са обавештавањем о електронским изворима информација потенцијалних корисника преко прикупљених адреса.

Друго, планира организовање едукације библиотечког кадра из домена маркетинга у библиотекама, а у складу са могућно-стима сваке појединачне установе.

Треће, чланови Комисије ће настојати да и у наредном периоду прате развој маркетинга библиотека у свету кроз теорију и праксу, а у складу са својим могућностима и могућностима које им пружају установе.

Четврто, биће остављена могућност члановима Комисије да, у договору са својим руководиоцима, односно, управницима, повремено спроводе анкетна истраживања и фокусне интервјуе у циљу лакшег праћења и објективнијег сагледавања потреба корисника којима треба изаћи у сусрет.

**Мр Весна Жупан,
виши информатор**

КОНФЕРЕНЦИЈА EUCLID³ 2002

РЕСТРУКТУРИРАЊЕ И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ЕВРОПСКИМ СТАНДАРДИМА: ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ РЕГИОНАЛНИХ РАЗЛИКА У ПОТРЕБАМА И ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТИ ЗА БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНО ОБРАЗОВАЊЕ

Конференција је одржана од 16-18. 10. 2002. у Институту ТЕИ⁴, Солун са програмом на следеће теме:

- искуства у вези са применом договора из Болоње у дефинисању и осмишљавању магистарских и докторских студија
- питања у вези са применом јединственог европског Система бодовања високошколске наставе⁵ (на пример, могућност поређења при оцењивању)
- искуства са системима за акредитацију и гарантовање квалитета
- искуства са организовањем наставе у сарадњи више институција
- стицање меродавности, способности за критичку анализу и за преношење знања код будућих информативних стручњака
- стратегије за успешно реаговање на брзе промене (осмишљавање наставних програма, усавршавање особља и побољшавање ресурса)
- учење на даљину; могућности и изазови
- побољшавање истраживачких способности.

³ EUCLID – European Association for Library & Information Education and Research – Evropska udruženje za obrazovanje i istraživanje u bibliotekarstvu i nauci o informacijama (*prim. aut.*)
<http://www.jbi.hio.no/bibin/euclid/>

⁴ TEI - Technological Educational Institute - Obrazovni institut za tehnologiju (*prim. aut.*)

⁵ ECTS -European Transferable Credit System (*prim. aut.*)

EUCLID је невладина и непрофитна организација, основана 1991. чији су циљеви унапређивање европске сарадње на пољу библиотечно-информационог образовања и заступање интереса ове делатности у европским институцијама.

Прва конференција EUCLID-а, под називом “Побољшање праксе и интегрална знања у библиотечно-информационом образовању” одржана је 1995. у Копенхагену.

Друга конференција EUCLID-а званично је отворена 16. октобра послеподне уводним обраћањима проф. S. Joanidisa (Ioannidis), председника института TEI, проф. S. Vasiliadis (Vassiliadis), директора Пословно-економске школе у Солуну, г. Iana Džonsona (Johnson), председника Извршног одбора EUCLID-а и г. Ole Harboa (Harbo), оснивача-председника EUCLID-а.

Наредна два дана одвијао се радни програм конференције. Током две преподневне и две послеподневне сесије, 32 аутора су представили 21 саопштење. После уводног саопштења: *Тренутно стање библиотечно-информационог образовања у Грчкој*, проф. Dafne Kirijaki-Manezis (Kyriaki-Manessis) са Јонског универзитета, остала су груписана у следеће теме:

Приступи обезбеђивању квалитета и акредитацији библиотечно-информативних наставних програма

Искуства из Естоније и Велике Британије (R. J. Hartley, SirjeVirkus – Велика Британија, Естонија)

Искуства из Пољске (Bronisława Woźniczka-Paruzel and Malgorzata Kisilowska – Пољска)

Позив и дисциплина – потпуни или у деловима?

Потпуни библиотекар – биће из прошлости? (Ragnar Audunson, Ragnar Nordlie, Inger Cathrine Spangen – Норвешка)

Фрагментација библиотечно-информативних наставних програма: да ли је стална или пролазна појава? (*Александра Хорват – Хрватска*)

Примена јединственог европског Система бодовања високошколске наставе као средство за вредновање наставних програма (*Constança Espelt – Шпанија*)

Промене у наставним програмима

Развијање истраживачких способности као суштински важно стручно знање (*Јоже Урбанија, Примож Јужнич – Словенија*)

Премошћивање јаза – улагање у педагогију (*Tove Pemmer Satre, Elisabeth Tallaksen Rafste – Норвешка*)

Сукоби, неспоразуми и општа сагласност при коришћењу електронског конферисања заснова-ног на текстуалној комуникацији: погледи студентата (*Georgia Zafeiriou – Грчка*)

Концепција и стварност управљања библиотекарским образовањем у Грчкој: истраживачка студија (*Stella Korobilis Xantinidou, Mersini Moreleli-Cacouris, Irene Tilikidou – Грчка*)

Библиотечко-информационо образовање – препакивање носилаца информација или унапређивање знања потребних за пружање квалитетних услуга (*Robert W. Vaagan – Норвешка*)

DIALOG као подршка библиотечко-информационом образовању (*Liz Blankson-Nemans – Велика Британија*)

Рад првог дана Конференције завршен је презентацијом комерцијалног издавача – компаније DIALOG.

Уводно излагање другог дана представила је проф. Ute Kraus-Lajhert (*Krauss-Leichert*) са Високе школе за примењене науке из Хамбурга и оно је носило назив *Quo vadis Germany? Извештај о статусу међународно признатих диплома и систему додељивања кредитних поена у Немачкој*. Представљен је сложен и неуједначен систем библиотечко-информационог образовања у Немачкој, као и новије измене у његовој структури, могућности стицања међународно признатих диплома и увођење јединственог европског система кредитних поена.

Проф. Краус нам је позната и као београдски гост, јер је 1. и 2. новембра 2002. била у Београду, у организацији Гете института и Народне библиотеке Србије. Том приликом је првог дана одржала предавања у Амфитеатру НБС на тему “Школовање и континуирано усавршавање стручњака за библиотекарство и информационе науке у Немачкој”, а другог дана је у просторијама Гете института водила радионицу на темуконтинуираног образовања у Србији, у чијем су раду учествовали домаћи стручњаци ангажовани у тим областима.

Рад Конференције настављен је следећим темама и излагањима:

Међународна сарадња

Међународна сарадња на плану европског и глобалног библиотечко-информационог образовања и раскрића на којима се налази (*Leif Kajberg – Данска*)

Међународне магистарске студије из науке о информацијама на даљину: предности и питања у вези са увођењем кооперативних међуниверзитетских студија (*Pat Dixon – Велика Британија, Anna Maria Tammara – Италија*)

Искуства различитих земаља

Болоња, Холандија и наука о информацијама (*Albert Boekhorst, John Mackenzie Owen – Холандија*)

Course selectiveness as the means of democratization in education (*R. S. Motulsky, N. V. Olyanyuk – Белорусија*)

Прилагођавање библиотечко-информационих студија на београдском Универзитету европским стандардима (*Александра Вранеш – СЦГ*)

Меродавна струка?

Постизање меродавности, способности за критичку анализу и за преношење знања код будућих информационих стручњака (*Linda Ashcroft – Велика Британија*)

Изазов осмишљавања наставног програма који ставља нагласак на стицање меродавних знања (*Marijke Roggema-van Heusden – Холандија*)

Учесници и слушаоци су дошли из различитих земаља, иако је, наравно, било приметно већ присуство стручњака из земље-домаћина, али и из скандинавских земаља: Норвешке и Данске, као и из Холандије и Велике Британије.

Из програма Конференције види се да су саопштења била прилично хетерогена. Обрађене су теме од: “премошћивања јаза између паралелних светова ученика и наставника, с једне, и школске библиотеке и библиотекара, с друге стране”, преко начина на које се библиотечко-информациони наставни програм може обогатити потребним педагошким садржајима и улоге “библиотечке дидактике”⁶ (*Премошћивање јаза – улагање у педагогију*), до залагања да наставни програми обавезно садрже и оспособљавање за истраживачки рад (обука за дефинисање проблема, избор истраживачких метода и писање извештаја о истраживању) (*Развијање истраживачких способности као суштински важно стручно знање*).

Методологија радова је била подједнако разноврсна: од преовлађујућих приказа, у којима

⁶ библиотечка дидактика – дисциплина која проучава процес стицања знања у библиотеци (*прим. аут.*)

је представљен историјат, тренутно стање и будући правци развоја у појединим земљама и који су уколико били прилично информативни, до егзактних квантитативних истраживања (на пример, *Сукоби, неспоразуми и општа сагласност при коришћењу електронског конференсања заснованог на текстуалној комуникацији: погледи студената*). Можда се томе не треба чудити јер су библиотекарски, упркос продору информатике и технологије у струку, и даље претежно хуманистичког образовања. Поред тога, истраживања у друштвеним и природним наукама се суштински разликују: прва су дискретна, усмерена на одређени проблем и често дескриптивна, а друга су усмерена на проучавање неке појаве и уклапају се у кумулативно знање.

Може се рећи да је у средишту пажње учесника ове конференције била Болоњска декларација и две теме које су са њом блиско повезане: реорганизација високошколске наставе при којој се губи разлика у рангу између политехника и универзитета, и нови европски систем бодовања високошколске наставе (ECTS), кредитни систем који се не заснива на броју наставних часова, као досадашњи, већ на броју радних часова који су студенту потребни да би достигао одговарајући ниво знања.

Утисак је да се широм Европе на универзитетима преиспитује садржај дисциплине и профил наставника. Поменути формална реорганизација, чини се, повлачи и суштинску – “библиотекарство” у називу многих катедри више не постоји.

Било је говора о утицају који нова организација образовања има на саму професију. Раније се стављало тежиште на свеобухватно образовање и оспособљавање за развој, одржавање и управљање једном библиотеком или библиотечко-информационим центром, а “Болоњски систем”, као комбинација основних стручних предмета и знања из других академских дисциплина, угрожава тоталитет библиотекарских знања (*Потпуни библиотекар – биће из прошлости?*).

Због свеprisутног технолошког заокрета библиотекарски се често доживљавају само као посредници у свету информација које су све више приватизоване (велики издавачи база података и сл.). Библиотекарство губи традиционалну етичку димензију јавног сервиса. Постојање националног етичког кодекса библиотекара може успорити или зауставити овај процес, као што је показала пракса (*Библиотечко-информационо образовање – препакивање носилаца информација или унапређивање знања потребних за пружање квалитетних услуга*).

Једна могућност за реорганизацију наставе јесте укључивање нових тема у постојеће курсеве, сажимањем старог и додавањем новог садржаја, али то представља напор и за предаваче и за студенте. Због тога се често усваја друго решење – модулarna структура курсева у којој се могу боље искористити постојећи наставнички потенцијали а студенти имају могућност да сами профилишу своје студије (*Фрагментација библиотечко-информационих наставних програма: да ли је стална или пролазна појава?*).

О намерама Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, о плановима за измену наставног програма и организације наставе, као и о неопходној процедури која превазилази ингеренције саме Катедре, говорила је др Александра Вранеш.

Неколико саопштења се бавило комисијама за акредитацију наставних програма. Представљена је њихова организација (универзитетске, државне), и досадашња искуства у разним земљама (на пример, Пољска, Немачка).

Учесници Конференције су били у дилеми да ли на националном нивоу уопште постоји воља да се програми осмишљавају сараднички, на европском нивоу, у складу са слоганом “compatibility, comparability, transparency”.

На крају другог дана Конференције одржан је Савет EUCLID-а, скупштина свих чланова, на којој су изабрани нови чланови Извршног одбора и нови Председавајући организације, проф. Рагнар Аудунсон, са Факултета за Новинарство, библиотекарство и информационе науке Универзитетског колеџа у Ослу.

Учесницима Конференције подељен је CD-ROM са потпуним текстовима саопштења, подациома о ауторима и осталим важним информацијама о Удружењу и самом скупу. Овај CD-ROM се може наћи у фонду Народне библиотеке Србије.

Овогодишња Конференција, заједнички скуп удружења EUCLID и ALISE⁷, носила је назив “У корак са сталним променама – промене у управљању библиотечко-информационим студијама”. Одржана је у Потсдаму, од 30. јула до 1. августа 2003, без учешћа наших представника.

Гордана Љубановић

Народна библиотека Србије

⁷ ALISE - Association for Library and Information Science Education – Удружење за библиотечко-информационо образовање (*prim. aut.*)

УРЕДНИШТВУ**COBISS У МАЛИМ БИБЛИОТЕКАМА
- МОЖДА ЈЕДНО УСАМЉЕНО
МИШЉЕЊЕ****Бојана Поповић****Катедра за англистику, Филолошки
факултет у Београду****Резиме**

Да ли је исправна одлука да се COBISS, програм првенствено направљен за рад у великим библиотекама, користи и у малим, или је било потребно тражити неко друго, прикладније решење?

Кључне речи: COBISS, аутоматизација, мале библиотеке, велике библиотеке

Бојана Поповић**English Language and Literature Department,
Faculty of Philology, Belgrade****Summary**

Is the decision right to use COBISS, the program made primarily for large libraries, in small ones, or is it necessary to try to find some other, more appropriate solution?

**АУТОМАТИЗАЦИЈА НА ФИЛОЛОШКОМ
ФАКУЛТЕТУ**

Са аутоматизацијом на Филолошком факултету се почело школске 1994/1995. године кад је набављен програмски пакет PERGAM. Рачунари су набављени за већину библиотека и библиотекарски су прошли обуку. Међутим, само у неколико библиотека се почело озбиљније са процесом аутоматизације.

Почетком 2000. године је отпочела нова фаза. Све библиотеке осим Катедре за библиотекарство и информатику (определила се за програмски пакет BIBLIO), Катедре за италијанистику (није се определила ни за један програм), Катедре за албанологију и Семинара за синологију (недостатак рачунара, односно библиотекарски) поново су се определиле за PERGAM. Почело се са појединачном обуком и она је завршена за око 4 месеца. Инсталиран је PERGAM СЕРВЕР и на њему се могу претраживати до сада обрађени фондови појединачно, по именима Катедре, или сви заједно као Основни фонд.

Напредак у процесу аутоматизације је праћен редовно и текао је овако:

XII 2001. Записа 12625 Инвентмонографија 13350		
VI 2002.	15510	16892
XII 2002.	19975	22073
II 2003.	21123	23527

Катарина Јаић, библиотекар на Катедри за оријенталистику, је до 1999. године обрадила и инвентарисала све часописе које су библиотеке на Филолошком факултету до тог тренутка примиле, а према подацима које је добила од библиотекара из свих катедарских библиотека. У том тренутку је обрађено 1328 наслова часописа и инвентарисано 71092 свеске.

COBISS И ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Декански колегијум је почетком 2003. године одлучио, без консултација са библиотекарима, да се пређе на програмски пакет COBISS. До данас (новембар 2003. године) две (2) групе библиотекара су прошле обуку, један библиотекар је добио лиценцу, а неколико их је близу стицања исте.

Осим пар библиотека, у овом на неки начин недефинисаном периоду, готово је замро рад на аутоматизацији. Тренутно стање на PERGAM СЕРВЕРУ је следеће:

Записа: 22430 Инвентара монографија: 25046

Записа серијских публикација: 1382

Инвентарисаних свезака: 71606

Аутор овог чланка се противио преласку на COBISS из следећих разлога:

- 1) COBISS је, колико је познато, програм превасходно направљен за велике библиотеке у којима постоје одвојене службе које обављају појединачне библиотечке послове и, самим тим, владају само одређеним сегментима програма;
- 2) Библиотекари на Филолошком факултету, као и библиотекарски у другим малим библиотекама, раде на пословима набавке, каталогизације, рефералне делатности и циркулације без поделе посла, а програмом COBISS требало да владају у целости и да раде на аутоматизацији уз стално прекидање (на Филолошком факултету библиотекарски само у једној (1) библиотеци имају рачунар који је у издвојеној просторији);

- 3) Уколико би више библиотекара из једне (1) библиотеке кренуло на обуку, те библиотеке би требало затворити на одредено време, што би корисници наставници и, пре свега, студенти, и те како осетили;
- 4) Библиотеке на Филолошком факултету већ имају програм који је у UNIMARC формату и стога не видим немогућност да се реши проблем слања за-писа из PERGAM-а у COBISS који је у COMARC-у;
- 5) Утисак је да су, кад се бирао програм COBISS, одлуку доносили само људи који раде у великим библиотекама, без консултација са библиотекарима из малих (колико је мени познато, ниједан библиотекар од преко 20 који раде на Филолошком факултету није консултован), и да се том приликом, пре свега, и обраћала пажња на библиотекарe који раде у каталогским одељењима великих библиотека. Вероватно је, у датим околностима, програм COBISS за пословање великих библиотека добар избор али сматрам да је требало више промислити како би се нашло оптимално решење да би се повезале велике и мале библиотеке.

Уместо закључка

- 1) Факултетске библиотеке имају велики део фондова на страним језицима, а они се, углавном, још не налазе у ВБС-у. То, опет, значи да би библиотекарe у малим библиотекама требало да »потроше« доста свог времена да би установили да одређене публикације нису обрађене у COBISS-у, да би тек тада кренули са каталогизацијом;
- 2) Мале библиотеке, које већ користе програме написане у стандарду, би требало да наставе да раде у програму којим већ увелико владају, а од програмера би требало да се захтева да реше проблем »прослеђивања« записа у ВБС;
- 3) Да библиотеке које углавном имају фонд који још не постоји у ВБС-у могу да раде на каталогизацији без провере, а да редактори у ВБС-у буду задужени за проверу постојања више истих или сличних записа.
- 4) Да не мора да се прихвати једно решење за целу институцију. На примеру Филолошког факултета имамо случај да би библиотеке такозваних матичних катедри (Катедра за српски језик и Катедра за српску књижевност) могли да обраде скоро целокупан фонд ослањајући се на записе ВБС-а (стога би у тим библиотекама библиотекарe ваљало обучити само оним деловима COBISS-а који би им били потребни). Библиотеке које имају

доста књига и на српском и на страним језицима би могле да комбинују програме уколико би им то било zgodније а библиотеке (већина на Филолошком факултету) које имају углавном фонд на страним језицима би могле да наставе да раде у постојећем програму. Сматрам да би свима требало да главни циљеви буду ефикасност и квалитет, и да би то на овај начин могло да се најбоље постигне;

- 5) Библиотекарe би требало тачно обавестити ко стоји иза неке одлуке (не институција или одређена комисија, већ људи са именом и презименом) и из којих конкретних разлога је нека одлука донета као и начин на који библиотекарe, често људи са вишегодишњим практичним искуством, могу да допринесу да се дође до неког најбоље могућег решења.

ИЗ УРЕДНИШТВА

COBISS у малим библиотекама – мишљење једног од аутора пројеката **Виртуелна библиотека Србије** и **Изградња кооперативне мреже високошколских библиотека (Темпус)**

Др Стела Филипи-Матутиновић
Универзитетска библиотека
«Светозар Марковић»

Високошколске библиотеке на универзитетима у Србији деле судбину високог школства, а последња деценија 20. века представља веома тежак период њихове историје. У време опште стагнације и пропадања у нашој земљи, библиотеке у свету су претрпеле огромне промене, условљене пре свега појавом светске мреже и електронских публикација.

Институционална евалуација универзитета у Србији урађена је 2001-2002. године а Извештај Европске асоцијације универзитета ЕУА новембра 2002. године. У ставу 51 овог извештаја стоји «Тимови ЕУА су јако забринуте лошим стањем и организацијом библиотека које су видели на универзитетима. Смањена доступност студентима савремене литературе из бројних дисциплина и фрагментарна структура библиотечких система значе да се троше велике количине средстава за администрацију (углавном особље), без икаквог доприноса за кориснике ових библиотека. Нигде нису при-

међени интегрисани електронски каталози на нивоу универзитета а поготово системи за размену и заједничко коришћење од стране свих универзитета широм земље».

И пре објављивања овог извештаја постојала је свест о потреби поновног успостављања мреже библиотека и система узајамне каталогизације на нивоу Србије, те су урађени пројекти «Виртуелна библиотека Србије» и «Изградња кооперативне мреже високошколских библиотека у Србији». Оба пројекта су прихваћена од стране финансијера – Фонда за отворено друштво и Европске Комисије у оквиру програма Темпус. Успостављена је координација пројеката и фебруара 2003. почео је да функционише хост у Народној библиотеци Србије на који је постављен централни узајамни каталог Републике Србије са 1.400.000 записа. Тако је започео процес повезивања високошколских и других јавних библиотека у јединствен систем, чиме је једна од главних примедби Извештаја ЕУА прихваћена и отклоњена.

Током 2003. техничка опремљеност високошколских библиотека је побољшана и започета је едукација кадрова.

Неспорна је чињеница да у доба интернета постоји очекивање корисника да податке о фондовима библиотека пронађу преко мреже, а не да обилазе једну по једну библиотеку која можда има оно што им треба. Библиотеке су пре свега сервис корисника, а у доба интернета корисници нису само они који физички долазе у библиотеку већ и сви корисници мреже. Програми за аутоматизацију библиотека засновани на оперативном систему DOS који су коришћени у библиотекама у Србији су технолошки превазиђени јер не могу да буду основа изградње велике мреже, а локалне мреже у оквиру установа су такође превазиђене, јер не задовољавају потребе данашњих корисника. Једини програмски пакет за библиотеке који има интерфејсе на српском језику и чији однос квалитет/цена је био прихватљив за Србију је COBISS, те је стога уз подршку стручњака из ЕУ он и изабран. Стога је разумљиво да је декански колегијум Филолошког факултета прихватио аргументацију водећих стручњака из земље и света и определио се за програмски пакет који му је препоручен и који обезбеђује да се фондови библиотека овог факултета нађу на светској мрежи.

Што се тиче записа урађених у ПЕРГАМ-у, уколико су ти записи одговарајућег квалитета, тј. имају попуњена сва поља обавезна по UNIMARC стандарду, конверзија је могућа. Конверзија захтева да се подаци припреме на одгова-

рајући начин и да се склопи уговор са Центром Виртуелне библиотеке Србије у Народној библиотеци и плати рад одговарајућих стручњака. Тек анализом базе података може се утврдити да ли је то исплативо или не. Оно што се зна из туђих искустава је да се конверзија база података мањих од 20.000 записа не исплати, а Универзитетска библиотека у Крагујевцу је одлучила да не ради конверзију иако је имала преко 40.000 записа у програму БИБЛИО.

Покушаћу сада по тачкама да размотрим разлоге противљења колегинице Поповић преласку на рад у програмском пакету COBISS.

1. Није тачно да је COBISS направљен превасходно за велике библиотеке. Идеја система узајамне каталогизације који подржава овај програм је да се обрада врши само једном, пре свега у великим библиотекама, а да мале библиотеке преузимају записе. Креирање записа се од малих библиотека очекује само у случају да једино оне имају неке стране публикације, а општедоступна информација о томе да их оне поседују је од великог значаја за кориснике.

2. Библиотекари свих високошколских библиотека раде све библиотекарске послове у целом свету а сви библиотекари без обзира где раде треба уколико припадају професији да буду оспособљени за све послове у библиотеци. Програм COBISS обухвата само аутоматизацију уобичајеног пословања сваке библиотеке, ништа више од тога. Организација рада и простора у библиотекама ни на који начин није условљена програмом, већ потребом модернизације рада и аутоматизације процеса у библиотекама.

3. Уколико су библиотекари обучени за каталогизацију у електронском облику, израда записа у било ком програму не би требало да представља велики проблем, а не морају сви одједном добити лиценцу за рад у узајамној каталогизацији. Курсеви ће се одржавати редовно и планирање обуке кадрова на нивоу факултета није условљено програмом.

4. Библиотекари свих група би требало да траже од ВБС центра у Народној библиотеци Србије да провери квалитет записа и могућност конверзије из ПЕРГАМ-а у COBISS. То би наравно било веома добро јер би се време уноса целокупног фонда свих библиотека скратило и електронски каталог Филолошког факултета и Централни узајамни каталог библиотека Србије били би знатно богатији, а корисници задовољнији.

5. Библиотекари малих библиотека већином нису у могућности да редовно прате развој струке, а динамика развоја је страховито убрзана

крајем прошлог и почетком новог миленијума. Стратешке одлуке које се тичу увођења земље у информатичко друштво стога не могу бити засноване на радном искуству него на познавању светских трендова и националних развојних циљева.

Уместо закључка

1. Тачно је да факултетске библиотеке имају велики део фонда на страним језицима и да ће први период док се не унесу записи о тим публикацијама бити најтежи за библиотекарe. Када се то заврши фондови ових библиотека постаће доступни свим потенцијалним корисницима у земљи и свету. Међутим за проверу да ли запис постоји или не у централном узајамном каталогу Србије потребно је веома кратко време, мерено секундама, а време које се уштеди на обради ако запис већ постоји је много дуже.

2. Мале библиотеке не треба да остану ван система узајамне каталогизације јер тиме своје фондове затварају пред великим бројем потенцијалних корисника. Библиотеке државних универзитета су јавне и стога су потенцијални корисници њихових фондова сви грађани, а не само студенти и професори матичног факултета.

3. Каталогизација без провере значи губитак времена, дуплирање записа и ангажовање најстручнијих људи да бришу резултате нечијег рада, чиме се потпуно поништава смисао рада у систему узајамне каталогизације.

4. У данашње време светски тренд је стандардизација рада и квалитета у међународном оквиру, тако да је анахронизам имати више решења у истој установи. То наравно није немогуће, али није ни у ком случају рационално.

5. Постоји једна изрека коју бих овде могла да парафразирам, а која би у овом случају гласила «Библиотекарство је сувише озбиљан посао да би се могао препустити само библиотекарима». Као делатност која представља инфраструктурну подршку научном раду и технолошком развоју, библиотекарство мора бити под пресудним утицајем оних због којих постоји.

6. Професија библиотекар у свету је данас веома цењена јер библиотекарџи све више прерастају у стручњаке за управљање знањем, али је истовремено и веома захтевна јер тражи константно стручно усавршавање, прилагођавање технолошком напретку и интензивно повезивање у оквиру струке. Светска мрежа учинила је да су многе баријере у комуникацији нестале, електронски документи путују тренутно кроз мрежу и библиотеке и библиотекарџи се морају трансформисати. Затварање у мале средине и ограничења свих врста никада нису биле одлике професије која је прва промовисала универзално људско право на доступност информација.

ИСПРАВКА

У свесци часописа ИНФОТЕКА 4(2003), број 2, поткрале су се две грешке приликом уређивања:

1. У САДРЖАЈУ, при навођењу имена и презимена аутора није унето име аутора Браниславе Аврамовић

2. На крају текста на страни 117 испуштен је знак @ у електронској адреси која је требало да гласи: referalni@bms.ns.ac.yu.

Извињавамо се ауторима и читаоцима због ових пропуста.

Редакциони одбор

